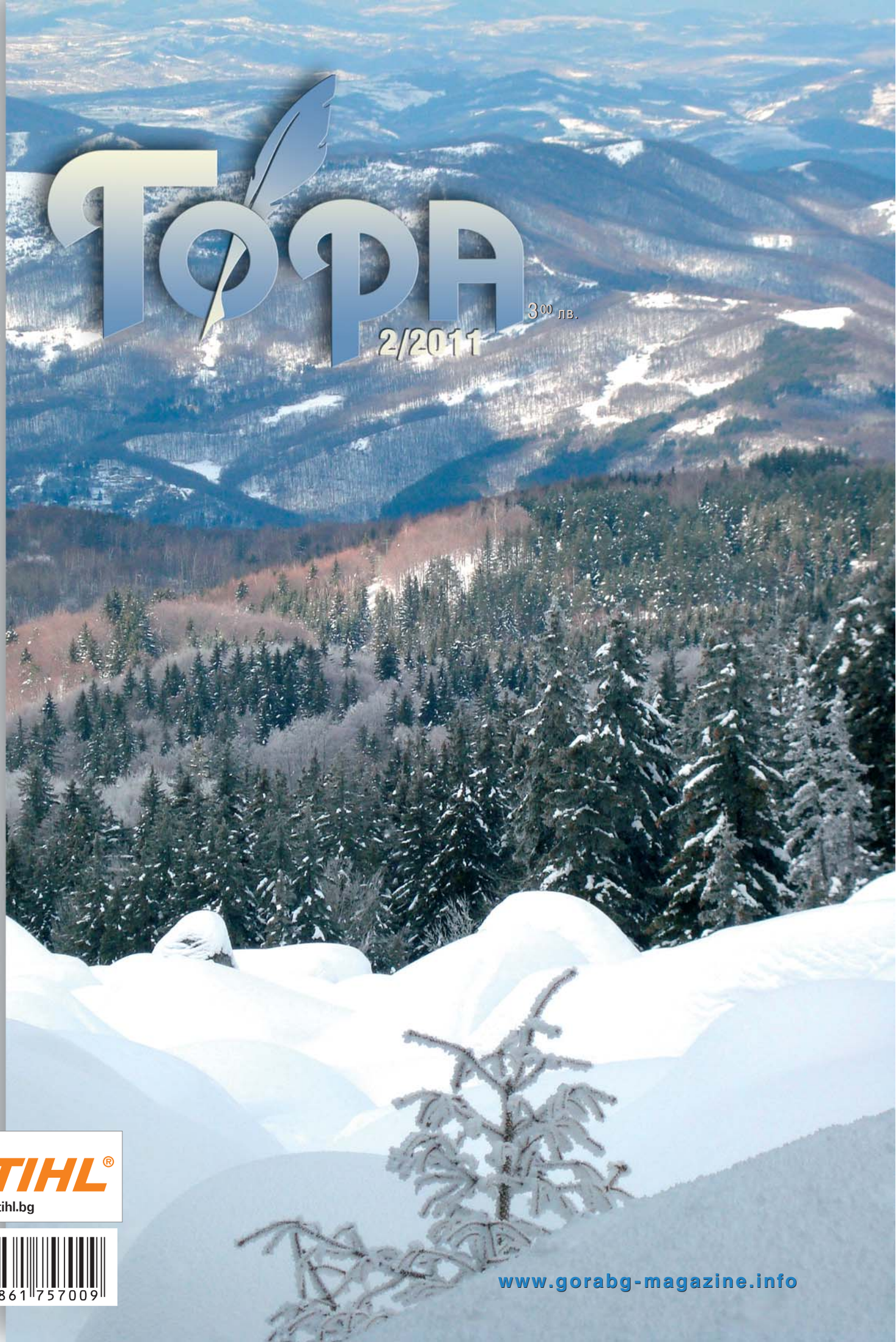
Гора
2/2011
3.00 лв.
Списание за екология и горско стопанство
STIHL®
www.stihl.bg
9 770861 757009
www.gorabg-magazine.info

Доверете се на висококачествените моторни триони STIHL

Моторните триони на STIHL съчетават иновационна техника с висока мощност, оптимална ергономичност и ниско тегло. Благодарение на тези свои качества те значително улесняват хората при работа и допринасят за опазване на околната среда. Като водещ в света производител на моторни триони STIHL убеждава с уреди, които са идеално приспособени за работа на открито.

Всеки модел съчетава оптимално управление с убедителен комфорт, независимо от това дали се използва за подготвяне на дърва за огрев или за отглеждане на млади насаждения и горски култури.

www.stihl.bg

номер 1 в света STIHL®

Гора

СПИСАНИЕ ЗА ЕКОЛОГИЯ И ГОРСКО СТОПАНСТВО

Продължител на Лѣсовѣдецъ

основано през 1899 година

ISSN 0861 - 7570

Издание на Изпълнителната агенция по горите

Гора за целия свят

На 2 февруари президентът на 65-та сесия на Генералната асамблея на Обединените нации Йозеф Дейс тържествено откри Международната година на горите.

Събитието бе предизвестено, когато Общото събрание на ООН прие резолюцията за обявяването на горската 2011 г. - през декември 2006 година.

От началото на 2007 г. България стана член на Европейския съюз и отвори още по-широко врати за обмяна на опит при стопанисването на своята гора. Тя, от своя страна, стана вече неделима част от европейското горско богатство. Със своето уникално биоразнообразие и съхранени естествени природни съобщества гората на нашата малка страна бе приобщена и като гора за целия свят. Още повече, че направеното от лесовъдите за 105 години противоерозионна дейност и залесяването на над 18 млн. дка нови гори получава и до днес заслужено световно признание.

Има какво да покажем, но има и какво да приемем. Най-вече като опит в областта на управлението на горския сектор.

Именно европейският опит е в основата на философията на новия Закон за горите. На няколко заседания народните представители приемаха Закона точка по точка. Очаква се горският сектор на България да поеме своя нов път в променената обществено-икономическа и социална обстановка в страната.

Лесовъдската гилдия е наясно, че посоката за този „нов път“ се търси вече повече от 20 години. Наясно е с необходимостта от промени, които да регламентират мястото и ролята в стопанисването и ползването на гората както от страна на многото собственици, така и от държавата.

Крайната цел обаче е една за всички, една за целия свят. И тя бе напомнена при откриването на Международната година на горите - природосъобразно управление, опазване и развитие на всички видове гори в полза на нашето и бъдещите поколения.

В броя

2 ..... Делнични срещи - Горската реформа: две в едно

5 ..... Гори и екология: Германският опит в прилагането на „Натура 2000“ е вече у нас

6 ..... Анализи: Предизвикателствата пред съвременното горско планиране

10 ..... Опазването на горите от пожари през 2010 г.

12 ..... 105 г. организирана борба с ерозията: България преди...

14 ..... Минимални цени за ползване на дивеч и дивечови продукти за организирания ловен туризъм в Република България

16 ..... Опит: Нови възможности за усвояване на естествените ливадни площи след изведената борба с орловата папрат

17 ..... Да възстановим практиката за редовното събиране на сухата и паднала маса в нашите гори

18 ..... Международна година на горите: Гора за хората

20 ..... Честванията: Арх. Рашко Робев - един от строителите на зелена България

22 ..... Конкурс за разказ „Така си беше“: Спомен за едно дърво

24 Гост на редакцията: Жени Божилова - Имала съм щастието да превеждам това, което ми допада

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
http://www.gorabg-magazine.info
E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е подписан за печат на 08.02.2011 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

CONTENTS

2 Workday meetings: Forest reform: two in one
5 Forests and Ecology: The German experience in the implementation of Natura 2000 is already in Bulgaria
6 Analysis: Challenges for contemporary forest planning
10 Forest fire prevention in 2010
12 105 years erosion prevention: Bulgaria before
14 Price-list for hunting in Bulgaria
16 Experience: New opportunities for utilization of natural meadow areas after the bracken control
17 To restore the practice of regular collection of dry and fallen mass in our forests
18 International year of forests: Forests for people
20 Celebrations: Arch. Rashko Robev - one of the builders of green Bulgaria
22 Short story competition: „This is how it was“: Memory of a tree
24 Editorial's office guest: Zheni Bozhilova - I have had a chance to translate what I like

Горската реформа: две в едно

Броят на държавните горски и ловни стопанства в страната след 2 февруари вече е 168 - с 10 по-малко. Със заповеди от 28.07.2010 г. на министъра на земеделието и храните, считано от 1.10.2010 г., ДГС - Чупрене, се влива в ДЛС „Миджур“ - Белоградчик (РДГ - Берковица), ДГС „Рилски манастир“ - в ДГС - Дупница (РДГ - Кюстендил), ДГС - Нови пазар - в ДЛС „Паламара“ - с. Венец (РДГ - Шумен), ДГС - Мугла - в ДГС - Смолян (РДГ - Смолян), ДГС - Копривщица - в ДГС - Пирдоп (РДГ - София), ДГС - Харманли - в ДГС - Хасково (РДГ - Кърджали).

Със заповеди от 17.11.2010 г. на министъра на земеделието и храните, считано от 1.02.2011 г., ДГС - Павел баня, се влива в ДЛС „Мазалат“ - Горно Сахране (РДГ- Стара Загора), ДГС - Луковит - в ДГС - Лесидрен (РДГ - Ловеч), ДГС - Джебел - в ДГС - Момчилград (РДГ - Кърджали), ДГС - Боровец - в ДГС - Самоков (РДГ - София).

Оптимизирането на поделенията на Изпълнителната агенция по горите е следствие от промените в държавния горски фонд, настъпили през последните 15 години. На територията на редица стопанства се върнаха горите на собствениците с нотариални актове - физически лица, кооперации, манастири. Чрез съдебни процедури някои общини придобиха гори и узаконих ползването от общински горски фонд. Юридически лица закупиха или замениха гори и също нанесоха своя собственост върху горските територии. Части от горския фонд на стопанствата, граничещи с националните паркове, преминаха под юрисдикцията на Министерството на околната среда и водите.

Така например 4300 ха от Горското стопанство в Дупница преминават към Националния парк „Рила“, 6764 ха - към община Сапарева баня, 1660 ха са възстановени на физически лица, 153 ха - на религиозни организации, а 63 ха - на юридически лица. Горското стопанство - Дупница, днес е със 17 640 ха. Подобна е ситуацията с Горското стопанство „Рилски манастир“, седалището на което е в гр. Рила. След възстановяването на 12 128 ха на светата Рилска обител и отделянето на горите на другите собственици стопанството остава с 13 500 хектара.

Или общо обединеното държавно горско стопанство с администрация в Дупница ще стопанисва 31 140 ха гори и земи, което е почти толкова, колкото навремето е било само то. Повечето от станалите обединения са именно поради рязкото намаляване на горския фонд, стопанисван от държавните стопанства. Някъде водещият аргумент е икономически - сливат се губещи с печеливши предприятия, другаде - демографски. Очакван резултат от вливанията е икономия на разходи за заплати, капитални вложения и за някои услуги.

Посетихме Държавното горско стопанство в Дупница през втората половина на януари. Все още колективите на това стопанство и на влятото в него „Рилски манастир“ работеха по обединяване на отчетността на своите дейности. И за нас, журналистите от сп. „Гора“, това бе ново и интересно, защото повече сме писали за разде-

Колективът на ДГС - Дупница, с ръководството (отляво надясно на първия ред): Рени Борисова - главен счетоводител, инж. Виктор Борисов - директор, и инж. Иво Дамянов - зам.-директор

Инж. Виктор Борисов трябваше да се снима и с другата част на колектива - с работещите в бившето ДГС „Рилски манастир“, (вляво е зам.-директорът инж. Димитър Христов)

ляне. Имаше преди петнадесетина години разделяне на територии и дейности при създаването на стопанствата „Осогово“ и „Кюстендил“, които пък преди три години отново бяха обединени в Държавно ловно стопанство „Осогово“. Друг пример е ГС - с. Мугла, Смолянско, което на няколко пъти в своята история е обединявано със Смолянското, разделяно и сега - отново обединено. Вероятно сегашното вливане ще им бъде непознато.

Исторически погледнато, увеличаването на броя на стопанствата в България е започнало след национализирането на горите. Днес, след като плурализмът в собствеността вече е факт (друг е въпросът дали трябваше да бъде допуснат по този начин), логично е да се предприемат действия за обединяване на държавни структури. Което, от своя страна, доказва, че под небето няма нищо ново - навремето е имало административни и ревирни лесничейства. В първите се е отчитала икономическата дейност на вторите. Днес в Дупница „слиза“ икономиката на „Рилски манастир“. Икономията от това ще се усети „горе“, но като краен резултат „долу“ ще се увеличи отчетността. Налага се да се закупят нови програми, да се уеднакви въвеждането на показателите, да се въведат данните в единна система и да се получат единни справки. Всичко това е свързано с немалко камерална работа.

Новото стопанство ще бъде с 8 горскостопански участъка. Но в тях има отдели с еднакви цифри - например 44. За да се знае, че едните са от рилската гора, се слагат отпред нови две цифри - 10, и отделът става 1044. Но дали така ще се отбележи и в лесоустройствения проект? През тази година бившето вече ДГС „Рилски манастир“ ще получи новия си проект. ДГС - Дупница, пък е с проект от 1997 година. Днес лесосечният фонд се комплектова поотделно - с кодове „Дупница 1“ и „Дупница 2“, както и свързаните с него производствени дейности, описи и документация. Предвижда се за тази година да се отсекат 42 000 м³ стояща маса.

Кметът на гр. Рила Георги Кабзималски

През 2010 г. дупнишките лесовъди са добили 22 722 м³ лежаща дървесина, от която малко над 5500 м³ е едрата иглолистна. С 11-те си хиляди кубика дърва от широколистна дървесина се вижда, че Дупница от производител на едра висококачествена дървесина в близкото минало се е превърнало почти в „дърварско“. Това подсказва за икономическото му състояние. Още повече, че от едрата почти не печели, заради цените. Те се диктуват от пазара. От общинските гори се добива също едра дървесина, но при по-ниска крайна цена от горското, защото в себестойността ѝ не са включени тарифни такси, както е в държавното предприятие. В същото време държавното предприятие харчи пари за охрана на общинската собственост.

Подобна е ситуацията в рилските гори. От манастирската собственост „излизат“ по-евтини материали, като при дървата за горене разликата достига до 7 лева. А охраната е задължение на държавното горско. То е добило през 2010 г. 13 700 м³ дървесина, от която 1000 м³ е едрата и 8000 м³ иглолистна за целулоза. Дърва за горене добива все още от високопланинските обекти, засегнати от огромния пожар през есента на 2000 година.

При тази равносметка не е изненада, че към 9 декември м.г. - датата на вписването в Агенцията по вписванията на ДГС - Дупница, и заличаването на ДГС „Рилски манастир“ печалбата на първото е била 9800 лв., а загубата на второто, след одитния доклад и съответните отчисления, е 35 000 лева.

Пошегувахме се, че дупничани са си взели по-бедна невеста. Цифрите през януари, след годишното приключване, показваха, че новото стопанство е приключило годината с 3000 лв. загуба. По-дългогодишните кадри малко с носталгия припомниха времето, когато и Дупница, и „Рилски манастир“ бяха мощни стопанства с високомеханизиран дърводобив, обширни залесявания и укротяване на поройни водосбори, голяма странична, селскостопанска и дървопреработвателна дейност.

През 2011 г. в Дупница ще залесят 46 дка, предимно тополови култури, като за територията на „Рилски манастир“ не се предвижда нито декар. По традиция там се е залесявало през последните години до 200 дка. След тази преходна нулева година дейността би трябвало да продължи.

В дърводобива въжените линии, специализираните трактори и камиони, комплексните бригади са само спомен. Проблем и тук, както и в други части на България, е да се намерят секачи. Тенденцията да няма кой да извършва услугата дърводобив, без да вземе след това материалите, се задълбочава. Достига се до ситуацията - пазар за дървесина има, гора за сечене има, но няма специализирани дърводобивници.

Традиционен проблем по тукашните стръмнини е поддържането на горските пътища. Състоянието им рязко е влошено след есенните поройни дъждове, но надали ще могат да се ремонтират изцяло. Отпуснатите капитални вложения за ДГС - Дупница, са 10 000 лв., което е по-малко от разчетите, направени от двете предприятия преди сливането. Така се икономисват пари, но нуждите остават без обезпеченост.

По закон охраната на всички гори, независимо от тяхната собственост, е задължение на държавните структури. С новия Закон за горите това задължение ще отпадне. Собствениците ще трябва сами да се грижат за опазването на горите си. Но дали ще се развихри бракониерството, или пък ще настане борба между охранителни фирми кой какво да пази?

На територията на ДГС „Рилски манастир“ няма съществени нарушения. В Дупница съставените актове за 2010 г. са 145, като 136 са наказателните постановления. От глобите в размер на 17 780 лв. са събрани 3282 лв. Най-много са актовете за нарушения по Закона за горите - 132. От тях 83 са съставени за нарушения в гори на физически и юридически лица. В общинските гори актовете са 6, а за горите от държавния горски фонд - 42.

Основният въпрос при нашето посещение бе свързан с хората - как се приема това обединяване.

- Отдавна се говореше за необходимостта от оптимизиране на броя и състава на някои горски стопанства - сподели директорът на ДГС - Дупница, инж. Виктор Борисов. - Първата по-конкретна информация научихме по време на Седмицата на гората. Когато получихме заповедта, започнахме подготовката на изискваните документи и действия. Нашите служители реагираха с разбиране. Особени кадрови промени не очаквахме, защото новото щатно разписание от 66 души бе почти колкото сборът от щатовете на двете предприятия. Моето разбиране е, че ако осигуряваме средствата за работна заплата, няма да се лишават хора от препитание. Налагат се малки корекции заради дублиране на длъжности, но по този въпрос работим със синдикатите и не предприемаме като ръководство самоволни действия. Перспективата е свързана със сериозна работа и трябва да се справим професионално във всички направления.

- Документите, които трябваше да подготвим, не бяха малко, защото самото вливане става с регистрация на капитала, с отчитане на дълготрайните активи, с цялостно годишно приключване - допълни главният счетоводител Рени Борисова. - Подадохме необходимата документация в Агенцията по вписванията и след около месец, на 9 декември, имахме удостоверението. След заличаването на ДГС „Рилски манастир“ трябваше да минем със съответните такси за пререгистрация и през всички дружества и фирми, свързани с услугите за ток, вода, телефони, гориво. Сега остава да довършим нещата със счетоводната и финансовата отчетност.

- Важното бе вливането да не доведе до „разливане“ на кадри - сподели зам.-директорът инж. Иво Дамянов. - Дали сме две, или едно стопанство, задълженията на лесничеите и горските стражари остават. На терена е ясно, че охранителните участъци не могат да се трансформират. Длъжностите на лесничеите на пръв поглед се дублират, но работата и справките, които се изискват от регионалната дирекция, съответно - Агенцията, не могат без специалисти. Ще оптимизираме движението на кадрите, трябва да се осигурят и работни места в сградата в Дупница.

- Сега от „Рилски манастир“ - допълни зам.-директорът инж. Димитър Христов - се очакват дейност и приходи с по-малко бумащина, което всъщност е едно предимство за нас тук, „горе“. Но като цяло документалното и счетоводното обслужване ще се увеличи в Дупница. След сливането ние продължихме да вършим работата си. В момента сме 28 души, като за участъка в района на гората, собственост на Рилския манастир, нямаме достатъчно горски стражари. За съжаление през миналата година завинаги ни напусна старши лесничеят Венчо Тасев, един прекрасен колега с дългогодишен стаж в тези гори. Трудности може би ще срещнат местните жители, които заверяваха тук ловни билети, търсеха срещи с директора по определени проблеми, ползваха услуги на горското. Но в сградата ще остане счетоводител, за да подпомага обслужването на хората.

Срещнахме се и с кмета на град Рила - Георги Кабзималски.

- Не съм убеден доколко предпоставките за вливането на нашето горско стопанство са обективни или субективни - откровено сподели той. - Разбирам, че развитието на нещата в горите предполага подобни действия. Смятам, че ако ръководителите на горските администрации на регионално и национално равнище спазят договореностите да не се закриват дейности и длъжности, пряко свързани с работата на терена, няма възражения, че намалява администрацията. Макар че откровено признавам - за мен това е „болна“ тема. Защото обединяването би трябвало да се прави, ако някъде нещо не върви. В случая предприятията са равностойни, но факт е, че намаляха като територия. Нашият град е зависим пряко от горите и от Рилската света обител. Не се радваме на демографско развитие, но искаме тези, които живеем тук, да бъдем в коректни отношения помежду си. Много добре работим с горската власт и с полицията. В чудесни взаимоотношения сме с колектива на Природен парк „Рилски манастир“. За съжаление не мога да кажа същото за ръководството на самия манастир. Разногласията са предимно свързани именно със сечта в техните гори. Материалите се изнасят край пътя, повреждат канавките и инфраструктурата. Помня времето, когато само горското работеше с квалифицирани работници в горите. Имаше ред и дисциплина и се спазваха всички изисквания при добива, подвозването, рампирането на материалите. Гората е неразривна част от нашия живот в планината и силно се надявам тя да остане, съхранена за поколенията.

Екип на сп. „Гора“
Борис ГОСПОДИНОВ
Светлана БЪНЗАРОВА
Йордан ДАМЯНОВ

Германският опит в прилагането на „Натура 2000“ е вече у нас

През 2009-2010 г. Федерацията на природозащитните сдружения „Зелени Балкани“ изпълни проекта „Опитът на Германия при транспониране на правовите норми на ЕС: „Натура 2000“ - управление и финансиране“. Проектът е финансиран от Консултативната програма за подпомагане на опазването на околната среда в страните от Централна и Източна Европа, Кавказ и Централна Азия на Федералното министерство на околната среда, природозащитата и ядрената безопасност на Германия (BMU) чрез Федералната агенция за околна среда (UBA, координатор Катарина Ленц). Научната координация на проекта е осъществена от Федералната агенция за природозащита (BfN, координатор д-р Аксел Симанк). Българският партньор по проекта е Министерството на околната среда и водите (координатор Ася Донева), а изпълнението е на ФПС „Зелени Балкани“.

Според нуждите на България беше издирена, подбрана, преведена и редактирана литература от 30 отделни единици, общо надхвърлящи 1000 страници текст. По темите бяха привлечени лектори от Германия и Австрия на много високо експертно равнище и с голям практически опит, които подготвиха 35 презентации. В рамките на проекта бяха проведени 4 семинара с общо над 200 участници.

Основните продукти от проекта са сборникът „Практически насоки за прилагане на оценката за съвместимост с „Натура 2000“ в България - немският опит и правото на ЕС. Прилагане на чл. 6(3) и чл. 6(4) от Директива 92/43/ЕЕС, транспонирани в Закона за биологичното разнообразие чл. 31-34 а“ и компактдискът. Те са издадени в комплект.

Сборникът съдържа законови и теоретични постановки и примери от практиката. В книжното тяло са подбрани и представени най-важните моменти от публикациите, позволяващи да се схване логиката, тълкуването на понятията и насоките на целия процес. Пълната версия на преведените материали е под формата на 10 приложения и е записана на цифров носител към изданието.

Компактдискът (в PDF формат) съдържа 58 други документа - ръководства, наръчници, методики, мултимедийни презентации, съдебни решения и примери от широкия спектър от теми, отнасящи се до практическото прилагане на „Натура 2000“. Всички те могат да бъдат използвани самостоятелно.

Броят на документите в компактдиска, разпределен по теми и подтеми, е: по Оценка за съвместимост с „Натура 2000“ - 6 методически, 3 за значимост на въздействието, 10 за типови дейности (соларни системи, ВЕЦ, пътна инфраструктура, вятърни генератори, гори); 3 становища на ЕК по чл. 6.4 Директива 92/43/ЕЕС; Съдебно решение на Съда на ЕС за казуси за природата; 4 документа по екологична кохерентност на „Натура 2000“; Управление на „Натура 2000“; 8 обзорни документа и 8 ръководства за управление на конкретни природни местообитания; 5 броя докладване на ЕК за „Натура 2000“ (картиране на местообитания, природозащитно състояние, нужда от картиране за мониторинга по чл. 11 от Директива 92/43/ЕЕС, докладване по чл. 17 Директива 92/43/ЕЕС); 5 по картиране за планове за управление (чл.6.2), мониторинг (чл.11) и докладване (чл.17) по Директива 92/43/ЕЕС; по финансиране на „Натура 2000“ - 5 документа.

За служителите от системата на Изпълнителната агенция по горите, Министерството на земеделието и храните и за всички специалисти, имащи отношение към стопанисване и управление на горите, по-специален интерес могат да представляват: презентацията „Оценка за съвместимост на лесоустройствени проекти в Баден Вюртенберг“ (папка 19) и ръководствата на ЕК - „Управление на местообитания от „Натура 2000“. 9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum“ (папка 42) и „Управление на местообитания от „Натура 2000“, 9530 „Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор“ (папка 43).

В ръководствата са описани основните подтипове на местообитанията и характерните видове. Посочени са взаимносвързаните местообитания, за които ръководството също може да бъде приложимо.

Идентифицираните за местообитанието заплахи могат да бъдат използвани при оценката за съвместимост - за вземане на решение за значимостта на въздействието, което те представляват за местообитанието.

Основната част от ръководството е ориентирана към препоръките за управление, които да поддържат или възстановят благоприятното природозащитно състояние на местообитанието, и приблизителните разходи за тяхното прилагане.

Ръководството за картиране в Баден Вюртенберг (папка 49) съдържа: задачи на отговорните институции при разработването и прилагането на плановете за управление; методика на събирането на данни за типовете местообитания и за видовете (вкл. картируеми единици, прагове за картиране, особености при картирането и картографската обработка); подход при събирането на данни за местообитанията на растителни и животински видове от Приложение II на Директивата за местообитанията и съответните видове на Директивата за птиците (вкл. размер на пробните площи); изисквания към картите в плановете за управление; критерии за ГИС алгоритми и интерпретация на местообитанията на отделни животински видове по съществуващи данни (например от лесоустройството); резюме на насоките за качествени ГИС данни Продуктите от проекта се разпространяват чрез администрацията на МОСВ по места - РИОСВ и дирекциите на националните паркове.

Заинтересованите служители от системата на горите могат да получат компактдиск от съответната РИОСВ или ДНП.

Всички 59 материала, съдържащи се в диска, ще бъдат качени за свободен достъп в секцията на проекта, на интернет страницата на „Зелени Балкани“
http://www.greenbalkans.org/natura2000/german_project/

Симеон МАРИН
координатор на изпълнението на проекта

Предизвикателствата пред съвременното горско планиране

Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - Изпълнителна агенция по горите
доц. д-р Иван ПАЛИГОРОВ - Лесотехнически университет - София

Развитието на обществените отношения е в основата на новите изисквания и подходи (парадигми) за лесовъдско и стопанско планиране при управление на горите. Тези нови парадигми са от основно значение за разработването на интегрирани планове за управление на горите. Новите изисквания кореспондират със сложността на горските екосистеми. Те имат за цел въвеждане на механизми на саморегулация в горските екосистеми и повишаване на тяхната устойчивост и адаптивност.
Устойчивото развитие на горите днес изисква тяхното многофункционално управление, насочено към оптимално изпълнение на различни и променящи се обществени потребности. Това означава, че изискванията са формулирани и договаряни в политическия процес и са съгласувани с горските стопани. Един обещаващ подход към тази цел е включването на обществеността и на заинтересованите групи в процесите на планиране. При създаването на интегрирани планове за управление има потребност от участието на експерти от различни области, както и участието на заинтересованите страни. Добрите европейски и световни практики степенуват и разделят горското планиране главно на стратегическо, рамково и оперативно - стопанско (Костов и кол., 2005; Стипцов и кол., 2007). Основните елементи на процеса на съвременно планиране включват: инвентаризация, оперативно (стопанско) планиране чрез изготвяне и утвърждаване на горскостопански планове и програми, рамково планиране чрез изготвяне на областни планове за развитие на горите, горска стратегия и стратегически план за нейното изпълнение, изграждане и поддържане на информационна система.
Необходимостта от промяна се налага и от икономическата обстановка и преминаването на страната от планова към пазарна икономика. Използваната стопанска организация и планиране в горите досега са насочени към работа в условията на планова икономика, каквито в страната отдавна не съществуват, което създава проблеми. Усъвършенстването и надграждането на съществуващата практика е изискване на промененните условия и на динамичното развитие на процесите и изискванията на обществото към горите.

Инвентаризация

Перспективата за бъдещето са нови технологии за устойчиво управление на горите въз основа на съвременни информационни технологии (мобилни комуникации, дистанционното наблюдение, математическо моделиране). Например мобилни горски дърводобивни системи, които работят в горите и са вградени в съществуващи (GPRS); телекомуникациите (UTMS) и позиционираните мрежи (GPS) на базата на наземни и спътникови инфраструктури; интегриране на безжични данни и системи за позициониране с географски информационни системи и системи за наблюдение на Земята; разработване на нови инструменти за управление на горите въз основа на географска информация и за информационни услуги за мобилност, като се използват сателитни данни на съществуващи географски информационни системи за събиране на данни. Важен аспект при планирането е спестяването на време и разходи за изготвяне на плановете посредством намаляване на преките теренни измервания и наблюдения и въвеждане на информационни технологии. Пълната горска инвентаризация е необходима само в случаите на включване на нови площи в обхвата на горските територии или когато има съществени пропуски и неточности в досегашните инвентаризационни данни.

Горската инвентаризация може да бъде пълна и частична. На пълна инвентаризация подлежат само новоустройвани гори и горски територии. В насажденията, в които няма настъпили значителни промени (установени на терена), данните се актуализират чрез модели (таблици, формули). Пълната горска инвентаризация може да включва: картиране (отдели, подотдели и имоти); измервания на всички таксационни и лесовъдски показатели; измерване на орографски, почвени и други теренни условия; стопанско деление на горите (и обозначаването му на терена); оценки на биоекологичното състояние, възобновяването, качество на дървостоите и подраста и други; пътна система и друга инфраструктура; литературни данни за устройваната територия.

При картирането се залага преди всичко на използването на съвременни технологии - сателитни снимки, ортофотопланове и съществуващата кадастрална основа на страната. С таксирането се определят състав, произход, възраст, структура, пълнота, средна височина и среден диаметър, процент на короната, запас на насажденията, данни за прираста - среден и текущ. Измерването на орографски, почвени и други теренни условия включва данни за изложението, наклона на терена, основна скала, почвения тип, дълбочина на почвата, степен на ерозия (ако има такава), нелесопригодност, наличие на мъртва горска постелка, зачимяване или заблатяване и други. При разделянето на гората на насаждения трябва да се спазва принципът за постоянство в границите, площта и номерацията (буквирането) на подотделите. Като критерии се използват преди всичко релефните особености, грави-

тацията на дървесината и технологичното усвояване на обектите, горските имоти. С тенденцията за окрупняване на площите се намалява административната работа, опростяват се горските карти и работата с тях и се създават предпоставки за разработване на разумни транспортни схеми, позволяващи в максимална степен усвояване на горската територия. Запазването на площта на насаждението позволява създаването на информационна банка за всеки подотдел. Информацията за изведените сечи и добитата дървесина е основа за вземането на правилни лесовъдски решения. Постоянството в границите на стопанските единици дава възможност и за по-ефективен контрол на добитата дървесина, спестяване на време и средства в бъдеще. В таксационното описание се съдържа информация за отделните елементи, формиращи насаждението (това е свързано и с окрупняването на подотделите), за видовете от тревната покривка с най-високо покритие и за наличие на индикатори. Прави се приблизителна оценка за обема на наличната мъртва дървесина. Оценява се възобновяването, като се дават насоките на протичащите сукцесионни процеси, данни на типологична основа - т.нар. коренни типове, късносукцесионни горски съобщества или място на дървостоя в сукцесионния ред. Качеството на дървостоя се оценява с определяне на клас на сортиментност. Прави се инвентаризация на наличната транспортна инфраструктура, поотделно за камионните и извозните пътища. Събират се данни за гъстотата на пътната мрежа по дърводобивни басейни. В голите площи с дървопроизводствено значение се прави преценка за степента на антропогенна натовареност (паша) и оттам за целесъобразността на планиране на залесяване. С инвентаризацията се дава информация за обекта на изследване по литературни справки - физикогеографска, почвена и климатична характеристика; локални почвени и климатични особености; данни от проучвания на горската растителност в района и други. При извършване на инвентаризация във вече устроявани територии е необходимо провеждането на значително по-малък набор от проучвания и измервания. Инвентаризацията тогава може да включва: теренни проучвания - измервания на таксационните и лесовъдските показатели; осъвременяване (ако е необходимо) на стопанското деление и картното и теренното обозначаване; справки от предишни устройства и литературни данни. Устойчивото управление на горите и неблагоприятните климатични промени изискват и налагат провеждане на друг тип инвентаризация, при която оценката за състоянието на горите да се извършва по възприетите общоевропейски критерии и индикатори за устойчиво развитие и ползване на горските ресурси. Тази актуална информация се събира, анализира и използва чрез периодично, систематично провеждане на национална горска инвентаризация (НГИ). С НГИ се получава точната актуална информация за размера, разпространението, състава и състоянието на нашите гори, което е от съществено значение при определянето на политики и насоки в подкрепа на устойчивото им управление. Чрез НГИ се избягват систематичните грешки и се получава информация в една и съща година (в кратък период от време) за всички гори. Установяване на състоянието или оценката на горите се извършва с пробни площи и спътникови снимки. Националната инвентаризация на горските територии се извършва с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието и храните, възлага се от Изпълнителната агенция по горите и се финансира от държавния бюджет. С възлагането се определя и методът, по който тя ще се извърши. Методите на изследване дават възможност да бъдат измерени ключови характеристики на горите, както и на екосистемните услуги.

Горски стопански планове и програми

Съвременните мениджъри/лесовъди в горите не могат да работят при „предписани“ планове или модели, изготвени от хора, които не познават условията в региона, конкретните насаждения, без реална цялостна представа за необходимото в едно стопанство, съобразено с потенциала му. Необходими са организационни подходи, базирани на гъвкавост, обучение и изследване, което позволява участниците да анализират променящите се ситуации и да постигат ефективни решения.

Горските стопански планове и програми служат като насоки за развитие на горите и кратко- и средносрочно планиране на дейностите, когато собственикът не може да предвиди крайните резултати от управлението - нетна печалба в брой, получена от гората в даден период от време, разходи, свързани с дейностите, и други. Те позволяват да се определи количеството на възможното ползване на дървесина, насоката на стопанисване, изграждане на горската инфраструктура или дейности по поддръжка и защита. Дават информация за количеството и качеството на ресурса и налагат ограничения в ползването му, гарантиращи разумно и регулирано развитие на дървопреработвателния сектор. В горския стопански план се съдържат данни за горските насаждения, определя се насоката за стопанисване, изготвя се обобщен план за предвиденото ползване (по дървесен вид) и лесовъдски и защитни дейности, дава се информация за качеството и жизнеността на дърветата и биоекологичното състояние на горите, планират се и се отчитат инвестиции в горската инфраструктура, данъчни и други финансови тежести върху горските имоти. Информацията за горите се дава общо и по видове гори - широколистни високостъблени, издънкови за превръщане, нискостъблени, иглолистни. Съдържа данни за площ и запас по дървесни видове; възрастова структура, типове месторастения, бонитети и пълноти по видове гори; таблица за структурата на насажденията - равномерна, неравномерна, неравномерна групова (по възраст и пълнота); сортиментна структура по видове гори и класове на възраст. Формулират се целите на стопанисване по видове гори. В тази част се съдържат разчетите на площта и обемът от отгледни и възобновителни сечи. Препоръчително възобновителната зрелост се определя по ориентировъчни турнуси, а определянето на стопанските цели е по целеви диаметри. Определянето на целите, най-вече дългосрочните (стопанска - максимален диаметър, екологична - поддържане на структура, защита на биоразнообразие, поддържане на определена функция и т.н.), е резултат преди всичко от натрупан опит и дендрометрични изследвания. Формулирането на целите и насоките е съобразено с функционалното деление на горите. Независимо от собствеността не могат да се залагат само стопански цели, без да бъдат съобразени с другите функции на горите. Посочват се максималните възможности за добив на дървесина - като план за целия срок на планиране. Обемът и площта на този прогнозен добив се натрупват от отгледните сечи и „сечища по състояние“ за възобновителните сечи. За контрола се из-

ползва процент от прираста. Дават се ограниченията и предписанията, включени в областните планове за развитие на горите, както и други ограничения, базирани на нормативната уредба в горите. Към тях се отнасят например ограниченията върху технологичните схеми и извозните средства, които могат да се използват при добив на дървесината, и свързаните с тях задачи за опазване на оставащите на корен дървета, почвена ерозия, опазване на водните течения и качеството на водите. За улеснение при планиране на годишното ползване може да се изготвя таблица за очаквания добив на сортименти. Досега тя се разработваше по видове сечи и дървесни видове, но би могла да се разработва по класове на възраст и видове гори. В горския стопански план се съдържа информация за състоянието на възобновителните процеси, здравословното състояние и жизнеността на горите. Дава се информация за насоките на протичащите сукцесионни процеси. На база на наличието на повреди по дървостоя се прави преценка и съответно промени в сортиментната структура на очакваните добиви. Тук се дава информация за наличието на мъртва дървесина. В горите, попадащи в зони от „Натура 2000“, се прави анализ на състоянието на горските хабитати, които са обект на опазване. Планирането и отчитането на инвестициите в горска инфраструктура (строителство и ремонт на камионни пътища, извозни пътища, съоръжения - мостове, подпорни стени) е необходимо, за да се направи реален анализ на ефективността на производството. Дава се и информация за паричната стойност на дървесината и други.

Планът е изготвен за всяка планова единица под формата на книга. В него се съдържат обща част, характеристика на природо-икономическите условия, дендробиометрични данни за горските насаждения, раздел за ползване на дървесина, за създаване на култури, за противопожарни мероприятия, за инфраструктура (с включена настояща пътна система и планирана за изграждане), като в края има глава, съдържаща обобщен отчет от извършеното ползване по насаждения и години (книга на ползването) и други. Аналогично е съдържанието на горската стопанска програма, но с по-кратка част от задължителната обща информация.

Регулаторният подход е система, включваща комбинация от самоуправление и неправителствен контрол, от насърчителни и наказателни мерки. За нашата страна системите за саморегулиране трябва да имат ниво на държавен контрол чрез независим контрол за съответствие и налагането на санкции, когато в процеса на саморегулиране не се получават приемливи резултати. Чрез горскостопанските планове и програми се налага спазването на определени горски политики, проследяването на резултатите и съответно налагането на определени санкции при нарушения.

В горския стопански план и програма се включват редица задължителни предписания, които са определени в областните планове за развитие на горите. Съдържат насоки, с които се дава възможност или се подпомага вземането на решения в ситуации, при които е необходим по-гъвкав подход за постигането на определени резултати или цели. Тези решения се реализират на базата на утвърдени или възприети стандарти като регламентираните с наредба видове сечи, добри лесовъдски практики, определени режими на стопанисване и други.

С осъществената организация на планирането в горските стопански планове и програми по описания начин става възможно прилагането на система и методи за трансформация на насаждения към природосъобразно стопанисване.

Областни планове за развитие

Промените в обществените, екологичните и икономическите условия у нас доведоха до промени и в съответните отраслови законодателства. По традиция в Закона за горите като водещо начало за вземане на управленски решения се поставя лесоустройственото планиране. В същото време целите при формулиране на горската политика по места са в пряка зависимост от отношенията между горската администрация, местните власти и местното население, основани на сътрудничество, прозрачност, демократични и пазарни принципи. Това се оказва твърде важно за успеха на планирането и до голяма степен за развитието на процесите. Свръхцентрализираната държавна администрация и прекаленото вмешателство и контрол от управляващите структури, необходимостта от преодоляване на някои организационни ограничения, свързани с остарялата структура на планиране и стопанисване на горите и управлението на процесите, свързани с горските ресурси, са само част от мотивите да се сподели опитът и съвременните европейски практики и да се въведе още едно ниво на планиране чрез областните планове за развитие. При тях на по-високо ниво се провежда планиране за развитието на горите, което е задължително за всички собственици и ползватели. По този начин се гарантират обществените интереси към горите чрез консенсус на всички заинтересовани и планирането е същинският управленски инструмент за контрол и устойчиво управление на горите.

Областните планове за развитие на горските територии (ОПРГТ) включват специализирани карти за горските територии по смисъла на Закона за кадастъра и имотния регистър и по смисъла на Закона за устройство на територията, имат статут на устройствени схеми и се изработват за всички горски територии, независимо от тяхната собственост, като се хармонизират с областните стратегии за развитие. Един областен план за развитие на горските територии обхваща горските територии на една цяла област. Изработването на ОПРГТ се възлага от съответните регионални служби по горите. Преди утвърждаване на плановете се провежда процедура по оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона по реда на Закона за биологичното разнообразие и широко обществено обсъждане по общини. Областни планове за развитие на горските територии се утвърждават със заповед на министъра на земеделието и храните по предложение на ръководителя на централното горско управление. Те са насочени към определени големи горски територии и обслужват интересите на всички заинтересовани в тези райони - собственици, лесовъди, общини, неправителствени организации, ползватели на дървесина, търговци, дървопреработватели.

Областният план за развитие на горските територии включва описателна част, единна горскостопанска картна основа за горските територии в подходящ мащаб, специални планове и други приложения. В описателната част се съдържат обща информация за територията, предмет на планиране, която включва природни, технически, законови и икономически рамкови условия. Съдържа се информация за съответните зони в текстов и табличен вид и на карта. Ясно са дефинирани целите и задължителните мероприятия,

разпоредбите за контрол и мониторинг. Задължително се посочват източниците на информация, като за основа се използва съществуващата информация в ИАГ, РДГ, ДГС/ДЛС, ДПП, ЛУП и собствени проучвания.
В този раздел се определят основните функции на горските територии/горските екосистеми, извършва се зониране на териториите според различните им функции въз основа на съществуващи документи или чрез предложения. След провеждане на процедурата по обсъждане се приемат предложенията за съответните зони и техните режими. Те се пренасят на картната основа и се описват в табличен вид до ниво подотдел/имот. Специално се отбелязват зоните, за които ще се извърши плащане за екосистемни ползи. Областните планове за развитие на горите освен горските карти, текстовата част и таблици включват и специални планове и различни приложения.
Процесът на сътрудничество е много важен при решаването на съответните въпроси при планирането. Различните социално-икономически функции от горите са в пряка връзка с диференцираните потребности на населението. Освен определените функции на горите благосъстоянието на хората се влияе от различни въздействия на горите върху околната среда.
При устойчиво управление на горите трябва да се вземе предвид съвместимостта между горските функции и характеристики на екосистемата. Несъвместимостта на различните функции в екосистемите и тяхното увреждане поражда необходимостта от коригиращи интервенции за тяхното управление, което води до надвишаването на допустими икономически ограничения. При планирането е важно да се вземат предвид механизмите, свързани с динамиката на горските екосистеми и техните подсистеми, да се направи оценка на тези механизми с оглед на тяхното разнообразие, функция и управление на горите и горското стопанство. Извършеното по този начин планиране може да помогне да се преодолеят ограниченията, произтичащи от природата, промяната на среда и социално-икономически въздействия.
Определят се основните групи функции:
● *регулаторни функции* - отнасят се до капацитета на естествени и полуестествени екосистеми за регулиране на основните екологични процеси и системи за поддържане на живота чрез биогеохимичните цикли и други биосферни процеси. В допълнение към запазване на екосистемата тези регулаторни функции включват много услуги, които имат преки и непреки ползи за хората (чист въздух, вода и почва). Такива са регулирането на климата, водното регулиране, защитата на почвата, почвообразуването, хранителните вериги, опрашването, биологичният контрол и т.н.
● *функции на местообитанията (habitat)* - естествените екосистеми предоставят убежище и местообитание за възпроизводство на диви растения и животни, с което допринасят за опазване на биологичното и генетичното разнообразие и еволюционен процес. Такива са Refugium функция, възобновяване/самовъзпроизвеждане и други.
● *производствени функции* - растенията, чрез фотосинтезата се преобразуват в енергия, въглероден диоксид, вода и хранителни вещества в голямо разнообразие от въглехидратни структури, които след това се използват от вторичните производители да създават още по-голямо разнообразие на биомаса. Това голямо разнообразие на въглехидратни структури предлага много стоки на екосистемите за консумация от човека - храни и суровини, енергийни ресурси и генетичен материал. Такива са храната, суровините, генетичните ресурси, лекарствените средства, декоративните ресурси и други.
● *функции за отдих и културни (информационни) услуги* - природните екосистеми предоставят възможности за духовно обогатяване, отдих и естетическо преживяване. Тук спадат и свързаните с тях екосистемни стоки и услуги, досега приемани като безплатни. В повечето случаи това довеждаше до влошаване на състоянието на екосистемите или до унищожаването им поради липса на стимули за тяхната защита. Със заплащането за някои възмездни екосистемни услуги/ползи от горите се решава този проблем чрез използване на пазарни механизми.
С въвеждането на областните планове за развитие на горите се реализират важните насоки при управлението и стопанисването с преминаване от възстановителни мероприятия и действия към превантивни дейности в горите, от обезщетения за нанесените повреди към тяхното предотвратяване. Това става факт с дадената възможност със защитата на различните функции и обществени интереси, разписани в този план, да се премине по-активно към прилагане на природосъобразно лесовъдство в горите.
Създава се възможност в планирането да участват мултибенефициентите, да се включат местните ценности, интереси и знания.
Областните планове за развитие на горските територии, горскостопанските планове и инвентаризацията на горските територии се изработват от търговци, които са вписани в публичния регистър и трябва да притежават документ за съответствие с международен стандарт, издаден от независим орган по сертификация, удостоверяващ, че търговецът прилага някоя от системите за устойчиво управление на гори, или качество на производствения процес и предлаганите продукти и услуги. Горскостопанските програми се изработват от лица, вписани в публичните регистри.
В общинските планове за развитие съгласно Закона за регионалното развитие се разработва раздел за развитието на горските територии, който е съобразен със съответния областен план за развитие на горските територии.
Горскостопанските планове и програми са със срок на действие 10 години и тяхното изработване се финансира от техните собственици, а за горските територии държавна собственост - от държавните предприятия. Изработването на областните планове за развитие на горските територии се възлага от съответните регионални служби по горите и се финансира от държавния бюджет.
Инвентаризацията на горските територии, областните планове за развитие на горските територии, ловностопанските планове, както и горскостопанските планове и програми се изготвят, актуализират и приемат при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и храните.
Едва ли е възможно веднага да бъде въведено планиране, отговарящо на новите изисквания. Това ще се реализира постепенно, в преходен период, едновременно с набирането на опит и преквалификацията на изпълнителите/лесоустроителите. До изготвянето и утвърждаването на нови горскостопански планове и програми ще се работи по действащите и приети лесоустройствени проекти, планове и програми.
Бел. ред.: *Приканваме заинтересованите експерти и лесовъди за мнения и становища по публикуваната тема.*

Щетите от горските пожари в световен мащаб достигнаха нива, над които настъпва сериозно увреждане на екосистемите, нарушава се тяхната устойчивост, настъпва деградация на земите. В особено тежки години в най-засегнатите страни (Гърция и Италия, 2007 г., Португалия, 2003 и 2005 г.) въпросът с горските пожари достига до степен на заплаха за сигурността на страната. На територията на нашата страна също се отбелязва обща тенденция на увеличаване на броя, честотата и интензивността на горските пожари, което е особено силно изразено в периода от 1999 до 2001 г., както и през 2007 година. В тези години по степен на пожарен риск страната ни е на едно равнище с традиционно високорисковите страни от Средиземноморието. Най-голям е броят на пожарите през 2000 и 2007 г. - съответно - 1710 и 1478. Най-много площи - 57 406 ха и 43 000 ха, са засегнати от пожари през същите години.

ОПАЗВАНЕТО НА ГОРИТЕ ОТ ПОЖАРИ ПРЕЗ 2010 г.

Владимир КОНСТАНТИНОВ - държавен експерт в Изпълнителната агенция по горите

Сравнително спокойна за нашата страна, 2010-та напомни за сериозността на проблема в последните си месеци. Извън активния пожароопасен сезон, в средата на ноември, възникна голям брой пожари в областите София, Монтана, Ловеч, Кюстендил и другаде. И ако до края на октомври имахме регистрирани 123 пожара в горските територии на площ 500 ха, само за периода от 1 до 16 ноември възникнаха 99 пожара на площ над 6000 хектара. Средната площ на един пожар през м.г. е 29.4 ха, при средна за периода 2001-2009 г. 18 ха, което се дължи основно на големите ноемврийски пожари. Ако се вземат предвид само данните до края на октомври, средната площ на един пожар за 2010 г. би била едва 4 хектара.

Общо през 2010 г. в горските територии бяха регистрирани 222 пожара на площ 6526 хектара. Най-голям бе броят и площта им в РДГ - Ловеч - 63 и 3000 ха, и РДГ - София - 27 и 2507 ха, като над 95 % възникнаха през ноември. Най-сериозно огнената стихия засегна Държавните горски стопанства в Етрополе - над 2100 ха, Черни Вит - 1150 ха, Лесидрен - 600 ха, и Троян - 400 хектара. Всички те бяха предизвикани от палене на пасбища и стърнища.

Данните за 2010 г. сочат, че 91 %, или общо 5963 дка, от общо опожарената площ е залесена, а 9 %, или 563 ха, са незалесени площи. От опожарените залесени площи 9 % са с иглолистна, а 91 % - с широколистна и смесена растителност. Преките щети за горските територии и съоръженията от поделенията на Изпълнителната агенция са само 77 394 лв. (при 274 902 лв. за 2009 г.). Ниските суми на щетите се обясняват с факта, че пожарите през 2010 г. бяха низови - 99.5 %, и само 29.9 ха, или 0.5 %, са върхови.

Най-голям дял от опожарените площи са държавна собственост - 49.6 % (3242 ха), 25 % (1628 ха) - общинска, 24 % (1544 ха) - частна, и 1.4 % (91 ха) са собственост на юридически лица.

Над 75 % от пожарите са възникнали извън границите на горските територии и впоследствие са се прехвърлили в горите.

През 2010 г. особено важна роля са изиграли 48-те специализирани високопроходими автомобила за патрулиране и първоначална атака на горски пожари. Те в значителна степен подобриха възможностите на държавните горски и ловни стопанства за осъществяване на необходимия превантивен контрол и за много по-успешни гасителни действия. Поддържането и осигуряването на достатъчно подобни автомобили следва да бъде приоритетна задача за ИАГ в бъдеще.

Изпълнение на противопожарните мероприятия. До края на годината за противопожарни мероприятия са разчетени 840 658 лв., от които 280 090 лв. - бюджетни средства, 519 484 лв. - от стопанска дейност, и 41 084 лв. - по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР). До края на 2010 г. са изразходвани 735 899 лв., като 275 555 лв. са бюджетните средства и 422 133 лв. от стопанската дейност, а от ПРСР са усвоени 38 211 лв. - в Регионалните дирекции по горите в Кърджали, Стара Загора и Пловдив. Изразходването на разчетените средства е в рамките на 87 % спрямо представения разчет.

Наблюдателни кули (поддръжка и нови) - при разчет 1000 лв. и предвидени за поддръжка 2 кули до края на годината са отчетени 6 броя на стойност 4453 лева.

Бариерни прегради - при разчет 16 145 лв. и предвидени за изпълнение нови 59 630 л.м, са изградени 72 430 л.м за същата стойност в РДГ - Бургас, Сливен и Шумен. Средната цена на л.м е 0.22 лв. при заложена 0.27 лева. РДГ - Шумен, е с най-високи показатели - 57 700 л.м (по 0.26 лв.).

Лесокултурни прегради - при разчет 49 760 лв. и предвидени за изпълнение 399 090 л.м са направени 377 210 л.м (95 %) на обща стойност 48 260 лв., като средната цена на л.м е 0.13 лв. при очаквана 0.12 лева. Лесокултурните прегради са направени в Регионалните дирекции по горите в Стара Загора, Смолян, Сливен, Велико Търново и Кюстендил, като в РДГ - Смолян, финансирането е от стопанска дейност. Най-голямо неизпълнение има в РДГ - Кюстендил - 28 730 линейни метра.

Минерализовани ивици - при разчет 450 759 лв. и предвидени за изпълнение 1 985 623 л.м до края на годината са изпълнени 2 072 337 л.м в почти всички регионални дирекции на обща стойност 416 831 лева. Средната цена на л.м е 0.20 лв. при очаквана 0.23 лв. Изпълнението на минерализованите ивици около и над 100 % е в РДГ - Берковица, Бургас, Варна, Кюстендил, Ловеч Шумен, Стара Загора, Варна и София. В РДГ - Шумен, са с над 49 770 л.м над разчета. Най-сериозно е неизпълнението в РДГ - Русе -19 %, и в РДГ - Пазарджик - 14 %.

Други изразходвани средства включват разходите, направени за закупуване и осигуряване на противопожарните дела, защитни облекла, табели, авиоплощад-

ки. От предвидените 174 926 лв. през 2010 г. са изразходвани само 123 580 лв., показателят, който е с най-слаб процент на изпълнение - 71.

Пожаронаблюдатели - при разчет за годината 117 136 лв. до края на декември са усвоени 96 430 лв. за назначаването на 68 пожаронаблюдатели по време на пожароопасния сезон.

Гасене - изразходвани са 27 248 лв. при разчет за годината 25 980 лева.

Като цяло частично неизпълнение на противопожарните мероприятия имат държавните горски и ловни стопанства в РДГ - Пазарджик, Кюстендил, Варна и Русе. В същото време в РДГ - София, Стара Загора, Шумен и Бургас, основните предвидени мероприятия са изпълнени, като по някои от показателите има и преизпълнение на първоначалния разчет.

Изпълнение на приоритетните задачи през 2010 г. Климатичните условия през пролетта и ниският риск на пожарна опасност позволиха пожароопасният сезон за горите през 2010 г. да бъде обявен от 15 юни. Това е прецедент в практиката на горското стопанство. По този начин бе реализирана съществената икономия на средства от назначаване на пожаронаблюдатели и осигуряване на денонощни дежурства в ДГС/ДЛС.

Осигурена бе дейността и дежурството на 48 специализирани високопроходими автомобила за патрулиране и първоначална атака на горски пожари и бяха проведени обучения на техните екипи съвместно с представители на районните служби „Пожарна безопасност и защита на населението".

Одобрени бяха разчетите на РДГ за противопожарни мероприятия.

През март и април комисия от служители на Изпълнителната агенция по горите и Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението" изслуша докладите, прегледа регионалните програми на РДГ и годишните оперативни планове на ДГС/ДЛС за опазване на горите от пожари през годината. Комисията констатира, че част от съставените протоколи за проверки по места са формални и без конкретни препоръки към ДГС/ДЛС. Много добре разработена регионална програма за опазване на горите от пожари представи РДГ - Кюстендил. На добро равнище бяха изготвени и регионалните програми на Регионалните дирекции в Ловеч, Кърджали и Стара Загора. В РДГ - Благоевград, Берковица, Варна, Велико Търново, Русе, София, Смолян и Шумен, бяха дадени конкретни указания за включване на допълнителна информация.

Най-важните проблеми:

• Продължаващото самоволно и безразборно палене на стърнища и сухи треви и храсти извън ГФ в някои региони на страната (областите Ловеч, Хасково, Сливен, Видин, Монтана, Плевен, София и др). Съществуващата тотална забрана за ползване на контролирано палене едва ли е най-уместната в новите условия. Във всички страни членки на ЕС от Южна Европа вече съществува режим за контролирано изгаряне на стърнища и растителни остатъци.

• Липсата на достатъчно минерализовани ивици покрай житните блокове в близост до горския фонд.

• Недостатъчният брой специализирани високопроходими автомобили за патрулиране и първоначална атака на горски пожари.

• Практическа липса на организирани от местната власт доброволни формирования и групи за гасене за реакция при бедствена ситуация.

• Слаб контрол върху земеделските територии от местната и изпълнителна власт.

ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ ПО РДГ през периода 01.01.2010 - 01.01.2011 г.

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ, ха	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	24	576	8.83	88.6
2.	Благоевград	16	21	0.32	3.7
3.	Бургас	3	41.8	0.64	0
4.	Варна	5	7.4	0.11	0
5.	Велико Търново	6	123.5	1.89	0
6.	Кърджали	13	26.3	0.40	0
7.	Кюстендил	16	76.2	1.17	10.7
8.	Ловеч	63	3000.6	45.98	1.9
9.	Пазарджик	11	13.8	0.21	0
10.	Пловдив	12	66.1	1.01	0
11.	Русе	8	27.8	0.43	0
12.	Сливен	8	15.0	0.23	5
13.	Смолян	1	0.1	0.0015	0
14.	София	27	2507	38.42	0
15.	Стара Загора	7	20.8	0.32	0
16.	Шумен	2	2.6	0.040	0
	Всичко	**222**	**6526**	**100.00**	**29.9**

ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (ха)

1.	Иглолистна	639.3	9.80 %
2.	Широколистна	5124.1	78.52 %
3.	Смесена	199.5	3.06 %
4.	Треви, незалесени площи и мъртва горска постилка	563.1	8.63 %
	Всичко	**6526**	**100 %**

ВИД НА ПОЖАРА (ха)

1.	Низов	6496.1	99.54 %
2.	Върхов	29.9	0.46 %
	Всичко	**6526**	**100 %**

СОБСТВЕНОСТ (ха)

1.	Държавна собственост	3242.7	49.69 %
2.	Общинска	1628.5	24.95 %
3.	Частна	1544.4	23.67 %
4.	Църковна	18.5	0.28 %
5.	Собственост на юридически лица	91.9	1.41 %
	Всичко	**6526**	**100 %**

ПРИЧИНИ (брой)

1.	Неизвестни	30	13.51 %
2.	Небрежност	175	78.83 %
3.	Умишлени	16	7.21 %
4.	Естествени	1	0.45 %
	Всичко	**222**	**100 %**

• Липсата на специализирана летателна техника за осъществяване на наблюдения, разузнаване и непосредствено гасене на горски пожари през пожароопасния сезон.

• Продължава да буксува и усвояването на безвъзмездната финансова помощ по мярка 226 „Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности" от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г., което да голяма степен се дължи на тромавата система на разглеждане и одобряване на проектите в ДФ „Земеделие".

(Продължава на стр. 23)

България преди...

В този брой публикуваме снимки, правени през 1911 година. Пейзажите са предимно от Централна България и показват само една хилядна част от тогавашната действителност. Поройните реки и дерета са над 2000.

На *сн. 1* е землището на с. Горно Черковище, община Казанлък. То е заснето на 7 октомври 1911 година. Днес следите от ерозията са заличени, а селото е от търсените туристически дестинации в Казанлъшката долина.

Съдбата на землището на с. Чамджас (днес с. Борика) край Ихтиман не е поразлична от повечето села в подножието на планините *(сн. 2)*. Гледката край съседното с. Поповци също е страховита *(сн. 3)*. Своеобразен рекордьор по ерозирани терени е Дълбоки дол край Сопот. *Сн. 4*, правена през октомври 1911 г. в деретата на м. Бухльово гнездо, впечатлява със силите на природните стихии, ако не бъдат укротени. Тъжен е и пейзажът по склоновете на Сакар планина от снимките, направени на 15 октомври 1911 г. край с. Оряхово *(сн. 5)* и край с. Елхово, Старозагорско - на 14 септември 1911 г. в дерето Свина *(сн. 6)*.

Организираната борба с ерозията в България започва през 1905 година. Изграждат се малки каменни (*сн. 7*, Мастирски дол, с. Шипка), дървени (кладни) - (*сн. 8*, м. Уречев дял, с. Реброво) и големи каменни баражи. Но този от *сн. 9* не е успял да задържи през 1915 г. водите на пороя Дермен дере край Казанлъшкото с. Изворово и е бил пометен. Лесовъдите констатират: „Недостатъчна основа, липса на контрабараж, саблен воден удар“. След година съоръжението е възстановено и днес трудно може да бъде забелязано сред китната зеленина на укротения порой. Клейонажи *(сн. 10)* и задръствания *(сн. 11)* допълват палитрата от противоерозионни съоръжения, изграждани в началото на миналия век с една единичка цел - да спасяват разкъсваната от порои и ерозия българска земя. И успяват.

Но в началото на XXI в. почти всяка година порои отново заливат страната. Кадрите, особено от лятото на 2005 г., са ужасяващи. Ще покажем някои от тях в следващ брой. Въпросът обаче остава и до днес - защо камерите не се насочват към водосборите над заливаните населени места? Трябва ли да се връщаме в спомените отпреди 100 години, за да разберем какво ни очаква? Показаните в този брой терени са станали такива, заради интензивно обезлесяване на водосбори, продължило само около 30 години.

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

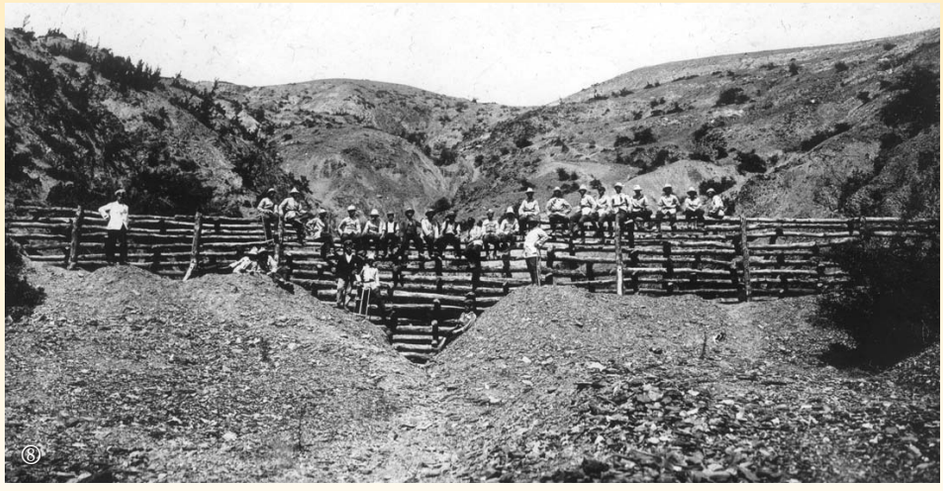

⑧

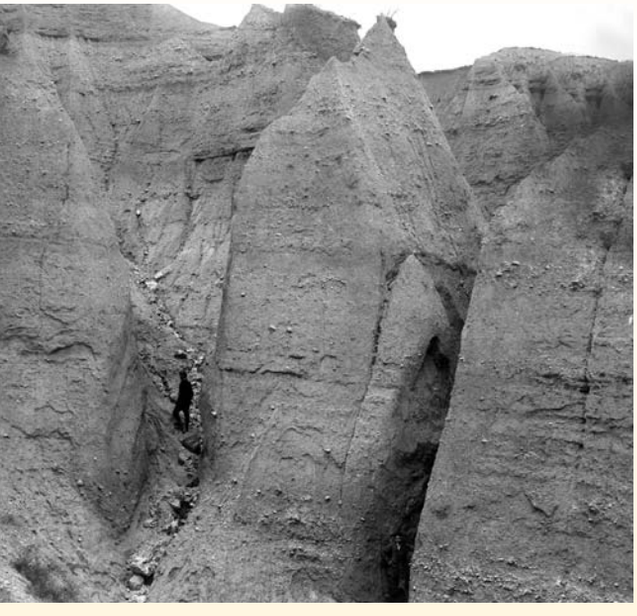

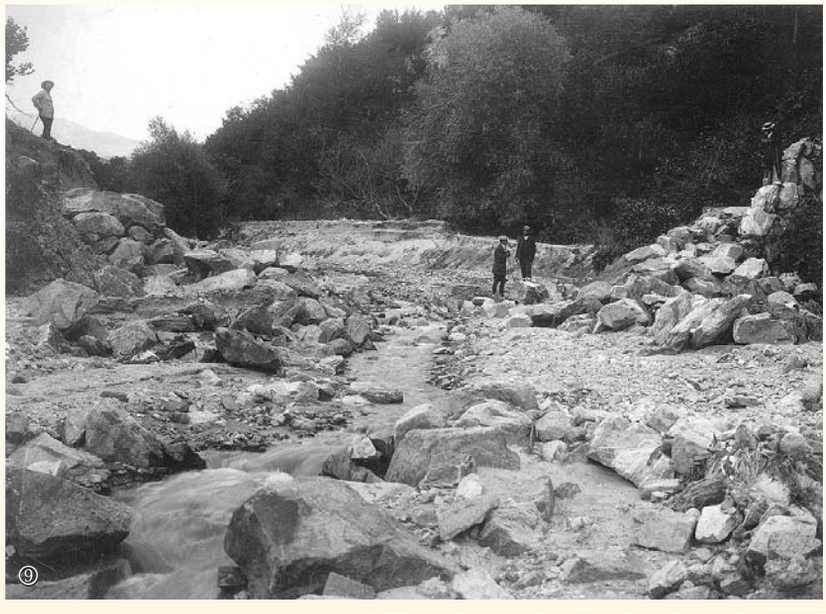

⑨

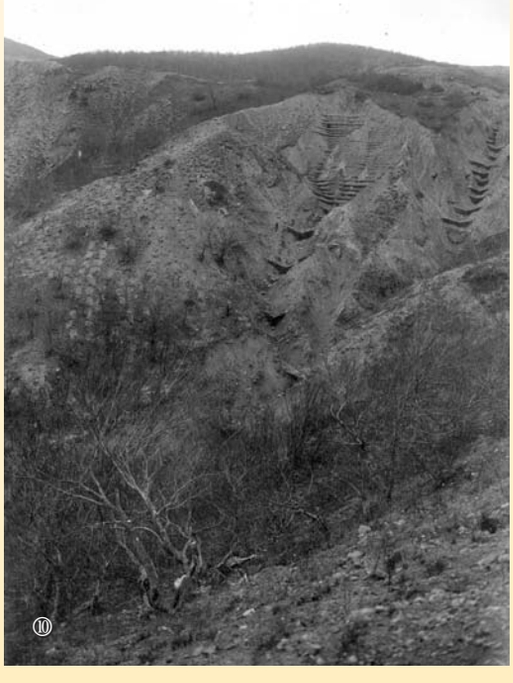

⑩

⑪

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ И ДИВЕЧОВИ ПРОДУКТИ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.01.2011 г. ДО 31.12.2011 г.

(с изключение на дивеча, стопанисван и ползван по чл. 2, ал. 3 от ЗЛОД)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ
ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

I. ЕДЪР ДИВЕЧ

***1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН - CERVUS ELAPHUS* L.**

Срок за ловуване:
- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;
- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от 4.00	до 5.00 кг	600 €	+3 €*
от 5.00	до 6.00 кг	900 €	+5 €*
от 6.00	до 7.00 кг	1400 €	+6 €*
от 7.00	до 8.00 кг	2000 €	+8 €*
от 8.00	до 9.00 кг	2800 €	+10 €*
от 9.00	до 10.00 кг	3800 €	+12 €*
от 10.00	до 11.00 кг	5000 €	+30 €*
от 11.00	до 12.00 кг	8000 €	+40 €*
	над 12.00 кг	12 000 €	+80 €*

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.*

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.
За отстреляна кошута над 2 г. - 150 €.
Селекционен отстрел:
- до 2 г. - 100 €;
- от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг - 300 €.

След 30 октомври се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

***2. ДИВА СВИНЯ - SUS SCROFA* L.**

А. ПОДБОРЕН ЛОВ:

Срок за ловуване: целогодишно.
Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

	до 14.00 см	300 €	
от 14.00	до 16.00 см	300 €	+10 €*
от 16.00	до 18.00 см	500 €	+10 €*
от 18.00	до 20.00 см	700 €	+15 €*
от 20.00	до 22.00 см	1000 €	+30 €*
	над 22.00 см	1600 €	+60 €*

***Забележка:** за всеки следващ милиметър.*

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €.
За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 €.
За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.
За ранен и ненамерен глиган - 500 €.
За отстрелян глиган над 125 т. по CIC се заплаща 10 % върху цената на трофея.
От 1 май до 31 август се прави до 10 % отстъпка от отстрелните такси за трофейните животни.

Б. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА):

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на месец януари.
Групов лов в ловни дворове към БИСД - от 1 октомври до последния ден на февруари.
Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

	до 14.00 см	300 €	
от 14.00	до 16.00 см	400 €	
от 16.00	до 18.00 см	500 €	
от 18.00	до 20.00 см	700 €	
от 20.00	до 22.00 см	1000 €	
	над 22.00 см	1600 €	

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €.
За отстреляна дива свиня от 1 г. до 2 г. - 100 €.
За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.
При лов на гонка такси за празен изстрел, ранен и ненамерен дивеч не се заплащат.

***3. ЕЛЕН ЛОПАТАР - CERVUS DAMA* L.**

Срок за ловуване:
- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;
- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

	Шилар	100 €	
	до 2.00 кг	400 €	
от 2.00	до 2.50 кг	400 €	+2 € *
от 2.50	до 3.00 кг	500 €	+4 € *
от 3.00	до 3.50 кг	700 €	+10 € *
от 3.50	до 4.00 кг	1200 €	+16 € *
	над 4.00 кг	2000 €	+30 € *

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.*

За трофеи над 200.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.
За отстреляна кошута - 50 €.
За отстрелян приплод - 50 €.
След 30 ноември се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

***4. МУФЛОН - OVIS MUSIMON* PALL.**

Срок за ловуване:
- мъжки - целогодишно;
- женски - от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рогата.

	до 50 см	600 €	
от 50.00	до 60 см	600 €	+20 €*
от 60.00	до 70 см	800 €	+50 €*
от 70.00	до 80 см	1300 €	+120 €*
	над 80 см	2500 €	+200 €*

***Забележка:** за всеки следващ сантиметър.*

За отстреляна женска - 50 €.
За отстрелян приплод - 50 €.
За трофеи над 230 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

***5. СЪРНА - CAPREOLUS CAPREOLUS* L.**

Срок за ловуване:
- мъжки - от 1 май до 30 октомври;
- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

	до 200 гр	100 €	
от 200	до 250 гр	100 €	+1 €*
от 250	до 300 гр	150 €	+2 €*
от 300	до 350 гр	250 €	+4 €*
от 350	до 400 гр	450 €	+8 €*
от 400	до 450 гр	850 €	+13 €*
	над 450 гр	1500 €	+30 €*

***Забележка:** за всеки следващ 1 грам. За трофей над 160.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.*

За отстреляна сърна - 50 €.
За отстрелян приплод - 50 €.

***6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) - BISON BONASUS* L.**

Срок за ловуване:
- мъжки - целогодишно;
- женски и приплоди - от 1 септември до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база международната точкова система CIC.

	до 130.00 т	1650 €	
от 130.01	до 150.00 т	2180 €	
от 150.01	до 170.00 т	3270 €	
	над 170.01 т	4350 €	

За отстреляна женска - 1650 €.
За отстрелян приплод - 830 €.

***7. ТИБЕТСКИ ЯК - BOS MUTUS* P.**

Срок за ловуване:
- мъжки - целогодишно;
- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

За отстрела за мъжки и женски се заплащат 2000 €.

***8. ГЛУХАР - TETRAO UROGALLUS* L.**

Срок за ловуване:
- мъжки - от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплащат 1000 €.

При спазване на процедурите, предвидени в Закона за биологичното разнообразие, за следните видове:

***1. КАФЯВА МЕЧКА - URSUS ARCTOS* L.**

Трофеят се заплаща на база кожата, неосолена, измерена по международната точкова система CIC.

	до 300.00 т	4500 €	
от 300.00	до 350.00 т	4500 €	+40 € *
от 350.00	до 400.00 т	6500 €	+45 € *
	над 400.00 т	8750 €	+80 € *

***Забележка:** за всяка следваща точка.*

***2. ДИВА КОЗА - RUPICAPRA RUPICAPRA* L.**

Трофеят се заплаща на база международ-

ната точкова система CIC.

	до 80.00 т	700 €	
от 80.00	до 85.00 т	800 €	+30 €*
от 85.00	до 90.00 т	950 €	+38 €*
от 90.00	до 95.00 т	1140 €	+65 €*
от 95.00	до 100.00 т	1465 €	+67 €*
	над 100.00 т	1800 €	+200 €*

***Забележка:** за всяка следваща точка.*

3. ДИВА КОТКА - FELIS SILVESTRIS SCHREB - 120 €.

II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

1. ЗАЕК - LEPUS EUROPEUS **PALL** - 30 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 декември.

2. НУТРИЯ - MIOCASTOR COYPUS **MOL** - 15 €.
Срок за ловуване:
от 1 ноември до последния ден на февруари.

3. ФАЗАН - PHASIANUS COLCHICUS **L.** - 10 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 януари.
Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

4. ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ - 6 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 януари.

5. ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА - ANAS ALBIFRONS **SCOP** - 20 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 януари.

6. ЯРЕБИЦА - PERDIX PERDIX **L.** - 20 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 30 ноември.
Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

7. КЕКЛИК - ALECTORIS GRAECA CIPRIOTES **HARTERT** - 15 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 30 ноември.
Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

8. ГОРСКИ БЕКАС - SCOLOPAX RUSTICOLA **L.** - 20 €.
Срок за ловуване:
от втората събота на август до последния ден на февруари.

9. ГРИВЯК - COLUMBA PALUMBUS **L.** - 3 €.
Срок за ловуване:
от втората събота на август до втората неделя на февруари.

10. ГУРГУЛИЦА - STREPTOPELIA TURTUR **L.** - 3 €.
Срок за ловуване:
от втората събота на август до 30 ноември.

11. ПЪДПЪДЪЦИ - COTURNIX COTURNIX **L.** - 3 €.
Срок за ловуване:
от втората събота на август до 30 ноември.

12. ТОКАЧКА - NUMIDA MELEAGRIS **L.** - 6 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 януари.
Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

13. ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА - GALLINAGO GALLINAGO - 3 €.
Срок за ловуване:
от втората събота на август до последния ден на февруари.

14. ЧЕРНА ЛИСКА - 1 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до 31 януари.

15. СКОРЕЦ - 1 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

16. ДИВА ПУЙКА - 20 €.
Срок за ловуване:
от 1 октомври до последния ден на февруари.

III. ХИЩНИЦИ

1. ВЪЛК - CANIS LUPUS **L.** - 220 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

2. ЛИСИЦА - VULPES VULPES - 6 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

3. ЧАКАЛ - CANIS AUREUS **L.** - 6 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

4. БЯЛКА - MARTES FOINA **L.** - 6 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

5. ЧЕРЕН ПОР - MUSTELA PUTORIOS **L.** - 6 €.
Срок за ловуване: целогодишно.

****Забележка:** отстрелните такси включват дрането и осоляването на кожите.*

IV. ДИВЕЧОВО МЕСО

1. ЕЛЕНИ - 3 € за кг*.
2. СЪРНИ - 3 € за кг.
3. МУФЛОНИ - 1.5 € за кг*.
4. ДИВИ СВИНЕ - 1.5 € за кг*.
5. ДРУГИ ВИДОВЕ ЕДЪР ДИВЕЧ - 1.5 € за кг*.
6. ЗАЕК - 5 € за 1 бр.
7. ФАЗАН - 2 € за 1 бр.
8. ПАТИЦА, ТОКАЧКА - 1 € за 1 бр.
9. ГЪСКА - 1 € за 1 бр.
10. ГРИВЯК, ГУРГУЛИЦА, ПЪДПЪДЪК - 1 € за 1 бр.
11. ЯРЕБИЦА , КЕКЛИК И БЕКАС - 1 € за 1 бр.
12. ДИВА ПУЙКА - 6 € за 1 бр.
**** - за трофейни животни през брачния период - 1 €.***

***Забележка:** За цялото животно с кожа, изкормено, без глава и крака, включително ветеринарен сертификат.*

V. НЕОБРАБОТЕНИ ДИВЕЧОВИ КОЖИ ЗА ПРЕПАРИРАНЕ

1. ЗУБЪР И ТИБЕТСКИ ЯК - 150 €.
2. ДРУГИ - 50 €.

***Забележка:** в цената е включено дрането и осоляването на цялата кожа или част от нея.*

РАЗДЕЛ ВТОРИ
ЦЕНИ ЗА ЛОВНИ УСЛУГИ

ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

А/ Директорите на ДЛС имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Б/ Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сърндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след отстрела, почистването и изваряването им. В случаите, когато този срок не може да бъде спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

В/ Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявения трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

Г/ За ранен и ненамерен едър дивеч (освен при групов лов на дива свиня и индивидуален лов на глиган) се заплащат 50 % от стойността на цената на отстреляния дивеч (при трофейните според заявката).

Д/ Преводачът, чужд контрагент или представител на фирмата-посредник, придружаващи ловеца/ловците заплаща за храна и нощувка съгласно наредбата за командировки в страната.

Е/ Придружител заплаща пълен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за нощувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената на нощувката и храната.

Ж/ Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

З/ Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предплатени в размер на 30 % най-късно до 10 дена преди провеждането на лова.

УСЛУГИ

1. Нощувка със закуска съгласно категоризацията на ловната база:
- в ловна резиденция
- единична стая 50 €, двойна 60 €;
- в ловен дом
- единична стая 40 €, двойна 50 €;
- в ловна хижа
- единична стая 20 €, двойна 30 €.

2. Храноден:
- обяд - 20 €;
- вечеря - 20 €;
- общо - 40 €.

Към хранодена е включена консумация на безалкохолни и топли напитки. Ниско- и високоалкохолните напитки се продават по утвърден от директора ценоразпис, поставен на видно място. В деня на пристигане и заминаване клиентите заплащат реално консумираните обяд или вечеря.

3. Ловен водач за един ден - 50 €.
4. Носач за един ден - 15 €.
5. Цена за групов лов на дива свиня - 80 € за един ловец дневно.
6. Цена за групов лов без организация - 30 € за един ловец дневно.
7. Моторно превозно средство дневно - 50 €.
8. Фотолов - за един ден с водач - 20 €.
9. Ловно куче за един ден -10 € дневно.
10. Пансион за ловно куче - 15 € дневно.
11. Трансфер (място на пристигане - стопанство - място на отпътуване):
- за микробус и лек автомобил - 0.7 € за км, но не повече от 300 €.

Всички цени са в евро, с включен ДДС.
Ценоразписът е минимален и стопанисващите дивеча могат да договарят по-високи цени.
Комисионът (отстъпката) е 15 % от договорените брутни цени.
Запазваме си правото за промени.
Наслука!

НОВИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСВОЯВАНЕ НА ЕСТЕСТВЕНИ ЛИВАДНИ ПЛОЩИ СЛЕД ИЗВЕДЕНА БОРБА С ОРЛОВАТА ПАПРАТ

Проф. д.с.н. Петър ПЕТРОВ, инж. Иван НЕДКОВ, доц. д-р Паскал ЖЕЛЯЗКОВ, инж. Лъчезар БОНЧЕВ

През последните 20 г. заплевеляването с орлова папрат на естествените ливадни площи от предпланинските и планинските райони на страната стана напълно неконтролируем процес. Настъпилите тежки икономически и социални промени обезлюдиха тези райони и докараха до срив земеделското производство. Неколкократното намаляване на броя на животните естествено доведе до превръщането на огромни територии от планински ливади и пасища в пустеещи земи.

Усвояването на тези територии, което ще бъде много труден и продължителен процес поради натрупалите се във времето тежки проблеми, е най-големият резерв, който притежава страната за производство на екологичночиста продукция от растителен и животински произход. Опитът на редица европейски страни - Великобритания, Швейцария, Австрия, Германия, Франция, и предоставените ни европейски фондове трябва да ускорят значително този процес.

При по-висока степен на заплевеляване на ливадните площи с орлова папрат усвояването им е немислимо без успешна борба с плевела. Начинът на борба (механична, химична, комбинирана) трябва да се преценява според конкретните природно-климатични, екологични и икономически условия.

За усвояването на почистените от орлова папрат площи се практикуват основно два метода: възстановяване на наличния естествен тревостой или създаване на нов чрез засяване на подходящи многогодишни треви във вид на тревни смески (Петров, 1991).

Обикновено на по-слабо заплевелените с орлова папрат площи част от наличния естествен тревостой е запазен, а когато същите тези площи са разположени на труднодостъпни наклонени и силнопресечени терени, се прилага възстановяване на естествения тревостой чрез подходящо балансирано минерално торене. При необходимост на по-киселите почви се прилага варуване. В резултат на приложеното торене още през втората година тревостоят покрива около 50-60 % от повърхността на почвата, а през третата година това покритие достига над 90 %. Подобрява се и съставът на тревостоя, като се увеличава делът на житните и се появяват бобови видове.

При създаване на изкуствени тревостои още на втората година се получават максимални добиви зелена маса с висока хранителна стойност.

За по-бързото усвояване на почистените от орловата папрат площи в Държавно ловно стопанство „Росица“ - м. Лъгът, се практикува засяване на едногодишни житни култури за паша на дивеча.

През 2009 г. на площ 120 дка орловата папрат е третирана с „Раундъп“. На следващата 2010 г. възстановените единични папратови растения са третирани отново с хербициди за постигане на пълен ефект. За подготовка на почвата за сеитба са извършени две дискования на дълбочина 20-25 см *(сн.1)*. В резултат на тези обработки е постигната много добра структура на почвата (с рохкав слой) вследствие натрупваната години наред биомаса от орловата папрат. За определяне на запасеността на почвата с хранителни вещества е взета почвена проба. Резултатите от химическия анализ показват, че почвата е слабозапасена с усвоим азот (2.6 мг/100 г почва).

①

②

Съдържанието на усвоимия фосфор (5 мг/100 г почва) е почти два пъти повече от това на азота, а съдържанието на калия (35 мг/100 г почва) превишава многократно това на азота и фосфора. Тези резултати потвърждават изследванията на наши и чужди автори, че орловата папрат е богата на азот и фосфор, и особено на калий (Frankland, 1976; Петров, 1991). Доказано е, че хранителните вещества, вече натрупани в листата на орловата папрат, бързо преминават и се натрупват и в почвата чрез коренището. Това е важен фактор за обогатяване на почвата (Satchel, 1974).

Необходимите количества азот са внесени преди последната предсеитбена обработка на почвата. Сеитбата на пшеницата е извършена в края на септември с тороразпръсквачка *(сн. 2)* по въздушния способ (по ме-

тода на проф. Мермерски) с 20 кг/дка сеитбена норма. За покриване на семената е извършено следсеитбено дисковане, последвано от валиране на почвата. Засетите семена бързо и равномерно поникват, като се формира добре развит гарниран плътен посев, който по-късно осигурява паша на полезния дивеч.

Резултатите от усвоените по този начин площи показват, че торенето не трябва да се извършва шаблонно, а като се спазва запасеността на почвата и необходимата норма за торене на отглежданата култура (едногодишни житни, грахово-овесени смески, естествен тревостой, засети тревни смески).

За максимално оползотворяване на тези площи и достигане на продуктивните възможности на засетите култури е необходимо да се разработи сеитбооборотен план за правилно редуване на културите.

ДА ВЪЗСТАНОВИМ ПРАКТИКАТА ЗА РЕДОВНОТО СЪБИРАНЕ НА СУХАТА И ПАДНАЛА МАСА В НАШИТЕ ГОРИ

До неотдавна в нашите гори всяка година се събираше над един милион кубика от паднала и суха дървесина. По този начин се оползотворяваха големи количества дървесина. Най-важното обаче беше оздравителното значение за почистването на горите от дървесина, в която се размножаваха насекомни вредители - короядци, сечковци, златки и други. Известно е, че тези насекомни вредители са познати като вторични, защото нападат главно отслабени по някаква причина дървета. В случаите обаче, когато числеността на насекомните вредители е голяма, те се превръщат от вторични в първични и нападат здрави стоящи дървета.

През последните години в страната през есенно-зимния период се наблюдават силни ураганни ветрове. Те повалят не само отделни дървета, но и причиняват ветровали на голяма площ. Досегашният опит показва, че когато падналата дървесна маса от ветровалните площи бързо се изсече и усвои, не възникват лесозащитни проблеми. Такива случаи имахме през 1958 г. в м. Офелиите на Витоша, през 1961 г. - в Родопите, когато иглолистната гора беше повалена на площ с дължина 40 км и ширина 1 километър. Подобен ветровал в по-малък размер имаше и през 1964 г. близо до резервата „Парангалица". Дървесината от тези ветровали беше бързо изсечена и оползотворена, а площта - залесена, и там сега расте гора. Друго беше положението с ветровала от 2001 г. в резервата „Бистришко бранище" на Витоша. След ветровала първокачествена смърчова дървесина (около 40 000 м^3) беше оставена в насаждението. Въпреки предупрежденията на лесозащитниците повалената дървесина да се извади от насажденията, това не бе извършено. В тази дървесина се разви короядът-типограф. След като масово се размножи, вредителят напада стоящите смърчови дървета в резервата и в площите извън него, като причини и продължава да причинява големи загуби в смърчовите насаждения на Витоша. През тази зима ураганните ветрове отново повалиха много дървета. Това създава голяма опасност, особено за иглолистните гори. Наложително е възстановяването на практиката за събиране и оползотворяване на сухата и паднала маса. Извършените у нас многобройни проучвания показаха, че заедно с повалената дървесина трябва да се отсичат и извозват и стоящите, нападнати от короядци, дървета. Много често се допуска дърветата да се изваждат, след като в тях са се развили и са ги напуснали стъбленките вредители. В развитието на стъбленките вредители се наблюдават някои особености. Те зимуват в места, където са се развивали в края на предишния вегетационен сезон. Това са повалени и стоящи дървета. Обикновено летежът им започва в началото на май. Те се вгризват в повалените и стоящите отслабени дървета. Там, под свежата кора, се развиват и през юли излитат и се вгризват в отслабени или паднали дървета със свежа дървесина. Това са места, където и зимуват. Стоящите дървета в края на пролетта и началото на лятото дават признаци, че са нападнати, с леко пожълтяване на иглиците. По-късно, когато короядите излетят, иглиците на короната на нападнатите от тях дървета стават червени. Тези дървета са лесно видими и обикновено тогава се пристъпва към изсичането и изваждането им. В много от случаите обаче такива дървета се оставят чак до следващия сезон. Тогава вече е много късно, короядите са излетели от тях. Ето защо от голямо значение е своевременното откриване и изваждане на нападнатите дървета преди излитането на вредителя. Новите дървета, в които короядите са се вгризали през втората половина на лятото, дават признаци на изсъхване чак следващата година.

В смърчовите гори на много страни от Европа короядът-типограф също нанася повреди. Една от мерките за борба е да се намалява неговата численост в насажденията чрез своевременно отсичане на нападнатите дървета, т.е. преди излитането на короядa. Отсечените дървета се обелват и се изнасят далеч от нападнатите насаждения. Пак с цел да се намалява числеността на короядa в насажденията се използват и феромоновите уловки, които са добре известни и в нашата лесозащитна практика. При опити у нас сме установявали привличането и унищожаването само в една уловка на повече от 30 000 короядa.

Възстановяването на практиката за събирането на сухата и падналата маса ще подобрява фитосанитарното състояние на горите и ще позволи да се оползотворяват големи количества ценна дървесина.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Международна година на горите

Гора за хората

Генералната асамблея на Обединените нации обяви 2011 за Международна година на горите и призова правителствата, неправителствените организации и други заинтересовани страни заедно да повишат информираността на обществото за устойчивото управление, опазване и развитие на всички типове гори по света в полза на сегашните и бъдещите поколения. Мотото „Гора за хората“ акцентира върху огромното значение на горите за бъдещето на планетата и човечеството, отразено върху логото на кампанията. Международната година на горите е глобално събитие, което ще бъде честване на всички нива - регионално, национално и местно. Планираните дейности ще включват засаждане на дървета, изложения, конференции, конкурси за фотографии, ученически постери и есета, издаване на книги, брошури и други информационни материали.

Събитията в продължение на цялата година ще представят успешни и иновативни решения, ще стимулират по-широко публично участие в дейностите, свързани с горите. Официално Международната година на горите се открива по време на Деветата сесия на Форума за горите на ООН в Ню Йорк, САЩ (24 януари - 4 февруари). Секретариатът на Форума за горите ще бъде координатор на събитието, а официалната интернет страница **www.un.org/forests** ще служи като централен информационен портал за дейностите и националните инициативи. Известни личности и ръководители в областта на горите в ролята на посланици на горите ще представляват различни части на света и ще участват в планираните мероприятия за насърчаване на публичните усилия.

Информация

Обновяване на стратегически документи

На 24 януари се проведе заседание на Специализираната комисия за извършване на мониторинг на обновяването и актуализирането на стратегическите документи за горския сектор - Национална стратегия за устойчиво развитие на горския сектор (2006-2015 г.) и Стратегически план за развитие на горския сектор (2007-2011 г.).

От Изпълнителната агенция по горите в заседанието взеха участие инж. Стойчо Бялков - директор на Дирекция „Гори“, инж. Тони Кръстев - директор на Дирекция „Горска политика и стопански дейности", д-р инж. Любчо Тричков - началник на Отдел „Горска политика“, доц. Иван Палигоров - председател на Съюза на лесовъдите в България и декан на Факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ, доц. Груд Попов - от Института за гората при БАН, инж. Антоний Стефанов - председател на „Булпрофор“, инж. Тихомир Томанов - изпълнителен директор на Асоциация „Общински гори“, инж. Анелия Почеканска - председател на НССНГ „Горовладелец“, Дияна Костовска - от Българското дружество за защита на птиците, Александър Дунчев - от Българската фондация „Биоразнообразие“, д-р инж. Стефан Ганев - от Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост.

Бяха представени накратко съдържанието на Националната стратегия, Стратегическия план и процесът на актуализирането им досега. Дискутирани бяха целта и задачите на Специализираната комисия и беше отчетена дейността на чуждестранните експерти, включени в Дейност 4 от проекта по ОПАК „Повишаване на прозрачността и отчетността в дейността на Държавната агенция по горите“, и предложените от тях промени, на базата на които са извършили обучения по стратегическите горски документи за отделните структури на Изпълнителната агенция по горите и заинтересованите страни в горския сектор. След обсъждане на сроковете за действие на новите документи се възприе, че Националната стратегия за устойчиво развитие на горския сектор няма да бъде фиксирана за определен период, а ще бъде определена начална дата и година на нейната актуализация и да се приема от Министерския съвет. В съответствие с проекта за нов Закон за горите Стратегическият план за развитие на горския сектор трябва да има срок на изпълнение 10 г. (2011-2020 г.) и да се приеме от министъра на земеделието и храните, като промените в Стратегическия план трябва да се основават на промените в Стратегията. Наложи се необходимостта от по-дълъг срок за обсъждане и събиране на предложения от заинтересованите страни - членовете на Съюза на лесовъдите в България, на „Булпрофор“, Асоциацията „Общински гори“, Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост и други неправителствени организации. Беше взето решение на интернет страницата на ИАГ да се публикува съобщение за проведената среща, както и срокът за събиране на предложения по актуализацията на стратегическите документи, които да бъдат обсъдени на следващото заседание на Специализираната комисия на 18 февруари. До края на март се очакват предложения по текстовете на интернет страницата на ИАГ, които да бъдат обобщени и до май да има разработена Национална стратегия за устойчиво развитие на горския сектор, а до септември - Стратегически план развитие на горския сектор (2011-2020).

Съобщение

На 29 ноември 2010 г. в района на Ловно-рибарско сдружение - Драгоман, по време на лов е изчезнало гонче на име Дадо, порода сегуджо бернезе.
За информация и възнаграждение Живко Стоянов, GSM 0884968500.

Награди за преподаватели и студенти от ЛТУ

Тържественият Академичен съвет за връчване на наградите за научни постижения за учебната 2009-2010 г. се състоя на 20 януари в Аулата на Лесотехническия университет. Съветът бе част от редица събития, организирани в два дена, и посветени на науката, като бяха представени и обсъдени публично всички научни проекти, разработвани през 2009-2010 година. Обобщен отчет за научноизследователската дейност на ЛТУ през учебната 2009-2010 г. бе представен от зам.-ректора по научната дейност доц. Румен Томов. Отличията връчи ректорът на ЛТУ проф. Нино Нинов.

Носител на Наградата на ректора - почетна грамота и парична премия от 2000 лв., за втори пореден път е проф. д.т.н. Ненчо Делийски *(на снимката)*. С трите втори награди - грамоти и премии от по 1000 лв., бяха удостоени преподавателите гл. ас. Катя Тренчева, доц. д-р Александър Ташев и доц. д-р Георги Тренчев.

С грамоти за постигнати високи резултати в студентското научно творчество бяха наградени студентите Яница Тодорова, Яна Гочева и Албена Иванова от Факултет „Горско стопанство“; Живка Райкова и Диана Николова от Факултет „Горска промишленост“; Александра Александрова и Венета Церовска от Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“; Гюлджан Ахмедова от Факултет „Стопанско управление“; Цветан Иванов и Димитър Яновски от Факултет „Ветеринарна медицина“; Евгения Панчева от Агрономическия факултет.

Гори и "Натура 2000"

Обучение по природосъобразно управление

На 20 и 21 декември 2010 г. в с. Триград и Смолян и на 7 януари т.г. в с. Катунци Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) съвместно с Природозащитното сдружение „Биосфера“ проведе обучения „Насърчаване на природосъобразно управление на горите в защитени зони по Директивата за птиците и Директивата по местообитанията и прилагане на природозащитно законодателство“. Участваха служители, работещи в Държавните горски стопанства в Триград, Смолян и Катунци и членове на Ловно-рибарското дружество - Девин.

Основни теми бяха: природозащитното законодателство в България и основните закони и нормативни документи по опазването на горските територии и присъщото им биоразнообразие; екологичните мрежи - структура и видове; Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ в България - процес на изграждане и главни цели, структура, законова и институционална рамка, наредба за оценка за съвместимост; защитената зона „Триград-Мурсалица“/„Славянка“ - предмет и цели на опазване, основни видове и режими за опазване; мъртвата дървесина - ключов елемент от биоразнообразието.

Държавните горски стопанства в Смолян и Триград (РУГ - Смолян) и Катунци (РДГ - Благоевград) попадат почти изцяло в защитените зони по Директивата за птиците и Директивата по местообитанията и са ключови за опазване на глобалнозначимо биологично разнообразие. Сега практиките по планиране на горскостопанските мероприятия (лесоустройството) в България са насочени главно към управление на дървесните ресурси и опазването на биологичното разнообразие не е успяло в достатъчна степен да намери път към стопанисването на горите.

Целева група на обученията бяха лесничеи, старши и помощник-лесничеи, горски и ловни надзиратели и началник-участъци. Целта е да се повиши капацитетът на служителите за природосъобразно управление на горите в защитени зони по двете директиви и прилагане на природозащитното законодателство. Тези обучения могат да послужат за модел за бъдещо сътрудничество между горски стопанства, ловно-рибарски дружества и неправителствени организации за разумно и устойчиво планиране на управлението на горските ресурси в зоните от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ в България.

БДЗП е убедено, че сътрудничеството с Изпълнителната агенция по горите и нейните регионални структури, обменът на знания и информация са от особена важност при планирането и управлението на горски територии в България и особено в попадащите в „Натура 2000“. Обученията се осъществиха с финансовата подкрепа на The European Nature Trust и The GEF Small Grants Programme.

Дияна КОСТОВСКА

Арх. Рашко Робев - един от строителите на зелена България

Проф. Атанас Ковачев с арх. Рашко Робев на тържественото честване на 90-та му годишнина

Сред поколенията ландшафтни архитекти името му блести с непреходна светлина. В това няма нищо чудно предвид богатата му творческа биография. Удивителното е, че доц. д-р арх. Рашко Робев на 30 януари навърши 90 години и честит и обичан отбеляза юбилея. Израз на уважение към „маестрото“ бе организираното на 1 февруари от Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ на Лесотехническия университет вълнуващо тържество. То бе открито от декана на Факултета чл.-кор. проф. д.а.н. Атанас Ковачев, който разказа за живота и приноса на арх. Робев не само с много интересни факти, но и с безкрайна топлота.

Арх. Рашко Робев е роден през 1921 г. в Русе в семейството на военен. Самият той завършва Военно училище в София, участва в Отечествената война като командир на сапьорско поделение и проявява неведнъж воинска храброст, за което свидетелстват редица награди. След раняването на бойните полета на Европа, той се завръща в България и известно време преподава във Военното училище. Любовта му към изкуството обаче надделява и Рашко записва архитектура в тогавашната Държавна политехника. Завършва второто си висше образование през 1951 г. и постъпва в „Софпроект“. Участва в значими проекти, които се разработват от тази проектантска организация - Зелената система в Общия градоустройствен план на София, парковете и градините, сред които „Витоша“, „Заимов" (днес „Оборище“), „Западен парк“ и Градската градина. От 1954 до 1967 г. е активната му научна работа в Института по градоустройство и архитектура към БАН и в Научния институт по териториално устройство, градоустройство и архитектура. През 1963 г. Рашко Робев се хабилитира и получава научното звание „ст.н.с II степен“.

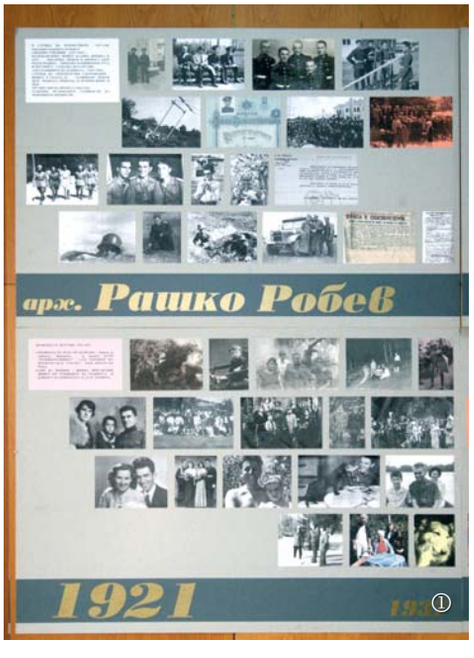

Във Висшия лесотехнически институт идва през 1967 г., избран е за доцент и ръководител на Катедра „Озеленяване“. Работейки във ВЛТИ, доц. д-р арх. Рашко Робев развива изключително богата научна, преподавателска и проектантска дейност и подготвя хиляди отлични специалисти в устройството на зелената среда. Развитието и утвърждаването на днешната специалност „Ландшафтна архитектура“ в огромна степен се дължи на Рашко Робев.

Арх. Рашко Робев защитава докторска дисертация на тема „Националното наследство, съхранено в природата, селището, дворовете и градините на Копривщица" през 1983 година. Той е широко известен учен и експерт в международните среди. Член е на Международния съюз на ландшафтните архитекти (IFLD), на Съюза на архитектите в България и дългогодишен ръководител на Националния клуб по ландшафтна архитектура. Носител е на значими световни и отечествени отличия, сред които и „Почетния знак на ЛТУ“, с който е удостоен през 1996 година.

В зала 4 на ЛТУ бе направена и изложбата за живота и дейността на юбиляра, подготвена с помощта на бивши и настоящи студенти от Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ *(сн. 1 и 2)*.

Юбилярът бе поздравен от проф. Нино Нинов, ректор на ЛТУ, и арх. Илко Николов, зам.-председател на Съюза на архитектите в България. Поздравителни адреси бяха изпратени от Съюза на ландшафтните архитекти, Обединения „Сдружени софийски архитекти“, Софийската камара на архитектите в България, Националния център по териториално развитие - София, „Софпроект“, Сдружението на урбанистите в България. Сърдечни благодарности, пожелания за честити дни и много цветя арх. Робев прие и от бившите си колеги и студенти.

Развълнуван, арх. Рашко Робев благодари на присъстващите, а на днешните колеги пожела да разработват все повече „зелени“ градоустройствени планове - традиция, с която България се гордееше допреди двадесетина години.

Ето какво още каза в своето слово деканът на Факултета по екология и ландшафтна архитектура **проф. Анатас Ковачев:**

- Изключително богати са научноизследователската, проектантската, експертната и консултантската дейност на арх. Рашко Робев. Краткото представяне на неговия житейски и творчески път позволява само да маркираме основните направления в неговите изследвания: териториално устройство и градоустройство; устройство на ландшафта и опазване на природната среда; паркоустройство в селищна и природна среда; горите като елемент на ландшафта и среда за отдих (научни изследвания за ландшафта в планините Витоша, Люлин, Рила, Родопите); устройство на речните ландшафти (Дунав, Янтра, Тунджа); национално градинско-парково наследство.

Тази дейност е отразена в стотици публикации у нас и в чужбина, докладвана е на редица конгреси, научно-

теоретични конференции, симпозиуми, семинари, кръгли маси и други професионални форуми.
В продължение на десетилетия арх. Рашко Робев осъществява като член и ръководител на колективи международно научно сътрудничество с Централния научноизследователски и проектантски институт по градоустройство в Москва, Русия, и с Института по ландшафтно устройство и парково изкуство към Техническия университет във Виена, Австрия. Арх. Робев посвети много сили за изследване на екологичните проблеми в селищната и извънселищната среда.
Респектиращо е участието му в проектни разработки и реализации: териториално-устройствени планове; ландшафтно-устройствени планове на планинска природна среда, поречия на реки; общи и подробни градоустройствени планове, паркоустройствени проекти.
Невъзможно е да бъде отчетен огромният брой експертизи, рецензии, становища и оценки, излезли изпод перото му.
Преподавател по призвание, десетилетия от живота си арх. Робев посвети на младото поколение ландшафтни архитекти. Хиляди са студентите, които носят през годините спомена за обаятелния преподавател и човек, за големия професионалист, разкривал им тайните на градинско-парковото и ландшафтното изкуство. Слушал съм го много пъти на различни форуми и винаги се възхищавам на умението му да владее аудиторията. Удивлявам се на пословичното му трудолюбие, работоспособност и изключителна енергия.
Освен в Лесотехническия университет арх. Робев работи и в други висши училища. Той е човек с активна обществена и професионална позиция. Трудно е да си представим обсъждането на важен градоустройствен или паркоустройствен проблем в продължение на повече от половин столетие без активното участие на арх. Рашко Робев.
Съвместната ни работа почти две десетилетия през 80-те и 90-те години на миналия век, през които разработихме и защитихме в екип няколко големи научноизследователски проекта и публикувахме редица студии и статии в специализирания архитектурен печат, ме убеди че арх. Рашко Робев има значителен дял в българската паркоустройствена теория и практика и достойно място сред учените в тази област.
Огромното му творчество очаква своите изследователи - библиографи, за да останат за поколенията приносите на твореца, справедливо оценяван като един от изявените специалисти в областта на устройството на ландшафта и градинско-парковото изкуство в България през втората половина на XX век.
В моето съзнание арх. Рашко Робев напълно покрива образа на професора. Той не получи у нас това високо научно звание, но Европа и светът го признаха, удостоявайки го с престижни награди, сред които златен медал на Международната паркова изложба в Олмоутц, Чешката република - 1982 г., за проект на „Българска градина“ и също златно отличие за проект „Българска къща - двор и градина“ на Международната паркова изложба „ЕКСПО ’90“ в Осака, Япония, както и Европейската награда „Грижа за Земята“ на фондация „Йохан Волфганг фон Гьоте“ за цялостната му научна, педагогическа и проектантска дейност по грижите за ландшафта в България, с която е удостоен през 1990 година.
Мисля, че ние просто трябва да се радваме, че по житейския си път сме се срещнали и работили с една забележителна личност - ярък представител на българската интелигенция, един от строителите на съвременна и модерна България.“

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

до 08.02.2011 г.

Отдел „Горска политика“ и отдел „Международни проекти и дейности“ на Изпълнителната агенция по горите се сливат в Отдел „Горска политика и международни дейности“ с началник д-р инж. Любчо Тричков и служители - експертите от отделите. Към отдела се причислява секторът „Международно сътрудничество“.
В Отдел „Контрол върху дейността в горите“ (ул. „Антим I“ № 17) числеността на състава се увеличава с длъжностите държавен експерт - контрол върху дейностите по охрана на горите и дивеча (инж. Мартин Иванов) и гл. специалист - оперативен контрол по дисциплина на ползването (Петър Петров).
Предвиденото вливане на ДГС - Ихтиман, в ДГС - Костенец (РДГ - София), считано от 01.02.2011 г., се отменя.

Уточнение

В материала от бр. 1 „Лесозащитна станция - София, на половин век“ зав.-секция „Горска ентомология и фитопатология“ към ИГ е проф. д-р Пламен Мирчев, а главният редактор на сп. „Journal of Balkan Ecology“ - проф. Илия Христов.

Конкурс за разказ

„Така си беше"

Спомен за едно дърво

Преди 57 години на деветосептемврийската манифестация по главната улица на Етрополе преминаваха трудовите колективи от промишлените предприятия на града. Най-отпред - лозунгите, после - знамената с портретите на вождовете и хората в доцени премени с ленти „Ударник" на гърдите. Най-накрая бяха работниците и служителите на Горското стопанство. Шествието им приключи с волска кола, теглена от биволи, на която беше качен огромен буков труп. Това зрелище ме впечатли най-силно. Макар и малък, често се пилеех из гората, но такива големи дървета около града нямаше. Навсякъде, където ходех, все сравнявах видяното дърво с тези, които растяха наоколо, но така и никога не разбрах къде е отсечен гигантският бук от манифестацията през 1953 година.

Седем години по-късно, през лятото, тръгнах на работа в Горското. С лесовъда Никола Коцев маркирахме лесосечния фонд за 1962 г. в местността Влайковица, под връх Баба. Гората беше непипана. Нямаше никакви пътища. В понеделник излизахме до обекта с храна за шест дена. Спяхме на обекта в палатка. Не си ходехме долу, за да не губим време. Гората беше гъста и едра. Бай Кольо казваше, че е на 180 години. Маркирахме подготвителна фаза на постепенна сеч. Бях любопитен и той ми разказваше, че някъде сечта е осеменителна. „Това - казваше той - е единствената несечена гора в нашето стопанство. Като направят пътя, ще я смъкнат и немаркирана. Гледай сега, че повече такава гора няма да видиш." Работех с клупата и съобщавах диаметъра на стъблото, което той посочваше. Един работник правеше задялка на 1.30 м и в корена. Едно момче с боя (черна) удряше долу контролна горска марка. На горната задялка пишех с молив поредния номер на маркираното за сеч дърво. Лесовъдът водеше карнет-описа. Случваше се понякога да объркваме номерата. Връщахме се, откривахме грешката, поправяхме я и чак тогава продължавахме. Въпреки че гората беше едра и възрастна, пак не срещнах „голямото дърво". Споделих това с лесовъда. Той ми каза, че онова, което съм видял, е отсечено другаде. Все пак, за да ми покаже големи дървета, един ден ме преведе през Елака. Там, където сега е откритият рудник, растеше прочутото етрополско елово насаждение. Беше летен ден, а под елите - тъмна нощ. Толкова дебели и така високи. Трима души не можахме да обхванем стъблата на някои ели - бяха по-дебели от онзи буков труп, с който започнах разказа си. Съжалявам, че някога Иван Вазов не е минал през тази гора. А аз не мога да опиша възторга си от това, което видях тогава. Не смея да опитвам дори. Надявам се Христо Христов (Референта), който е маркирал и по всяка вероятност ловувал в тази гора, един ден да я опише.

През 1974 г. по разпределение с диплом от ВЛТИ постъпих в Горско стопанство - Лопян. Зам.-директорът по ЛКМ бе инж. Любомир Петров Янев. Роден в Земен, след завършване на Лесовъдския факултет бил изпратен за директор в Етрополе, където дълги години работил, но накрая бил уволнен и изпратен в Лопян. Навсякъде ходехме заедно и Петров непрекъснато ми разказваше истории от богатата си житейска и служебна практика. Във всеки случай страдаше, че пред пенсионирането си е понижен в длъжност и заплата, което щеше да намали размера на пенсията му. Съчувствах му, доколкото можех. Знаех, че е служил честно, но това качество и тогава не се ценеше колкото трябва. „Корифеите", от които зависеше съдбата му, го бяха наказали за това, че отказал да приеме завишаване на плана на дърводобива.

- Нямаше - казва - да ме понижат, ако бях станал член на БКП, но когато ме караха да стана, взех, че отказах. Всичките станаха, а пък аз дебела глава, защо отказах, не мога да обясня, въпреки че имам заслуги. В книгата „Съпротивата" Орлин Василев ги е записал черно на бяло.

Не бях чувал за тази книга и затова попитах каква е неговата заслуга.

- В началото на войната, когато германците бяха вече тук, получих нареждане да добием 2000 кубика висококачествени букови трупи за направа на самолетни перки за Вермахта.

Две хиляди кубика шпертплатова дървесина се добива като се отсече двадесет хиляди кубика едра маса. Дотогава в нашия Балкан се отсичаше годишно не повече от 300 м^3 за нуждите на местните занаяти и столарското училище. За мен беше ясно, че веднъж отворен, злият дух от бутилката няма да има спиране. Бях възпитан да опазвам гората, а не да я унищожавам. Затова отговорих: „В Етрополския балкан дървесина с исканите качества няма."

На другия ден подгряха телефоните:

- Любене, ти не познаваш гората. Нарочно саботираш решение на правителството.

- Любене, ти служиш на червените.

- Любене, ще ти пратим комисия, но да знаеш, че ще съжаляваш.

- Пратете - казвам - две комисии. Тази задача не може да се изпълни.

Беше краят на есента. Вече мислех, че всичко се е разминало, когато една сутрин пред Горското спря автомобил и от него слязоха двама души от Управлението на горите и двама немски офицери.

- Хайде, Любене, тръгвай с нас да ти покажем къде ще добиеш 2000 кубика дървесина. И внимавай да не шикалкавиш, че тия двамата не си поплюват.

Нямаше накъде, качих се и тръгнахме. Сега избраха пътя за с. Равна. Разбрах, че имат някаква информация и почувствах, че взе да ми става горещо. Стигнахме река Марщица и пътят свърши. От видяното дотук германците бяха недоволни. Пътят минаваше все през гора, но тя беше нискобонитетна. Те се мъчеха да видят нещо през бинокли, но за моя радост се спусна мъгла.

Любен Петров познаваше по имена началниците от комисията, но сега вече не ги помня. Та те настояли да вървят по конската пътека, която водела нагоре. Така стигнали до един огромен бук. Според Любен бил на 200 години.

- Гората в сравнение с това дърво беше млада, макси-

мум 60-80-годишна. Това дърво бе останало от предишен дървостой, който е загинал преди 90-100 г. Като видяха този бук, фрицовете заквичаха от възторг - разказваше Любен Петров.
- Виждаш ли, Любене, че има такива дървета. От това дърво ще се добият 20 кубика трупи. Сто такива дървета - и си изпълнил поръчката.
- Я не приказвайте глупости. Това дърво е вековно. Такива дървета в Европа никой не сече. Та то е свидетел на хайдушкото движение. Не виждате ли, че гората е млада, а други такива дървета няма - така реагирал инж. Петров.
В това време от мъглата се появил един местен човек - казвал се Христо Вушков, страдал от фациалис (лицево изкривяване, което, нелекувано, е много неприятно и обезобразява болния). Единият германец рекъл на другия: „Една свиня идва".
Петров съобразил веднага как да действа, защото „свинята" казала: „Господин Петров, нагоре гората е все едра". Това не го разбрали останалите, но Петров се развикал:
- Какво правиш тук? Кой те е викал? Изчезвай веднага, защото тия с униформите търсят такива чифути като тебе. Хич не им мигва окото. Изчезвай без приказки!
Човекът изчезнал в мъглата, както се появил, а Любен започнал да се кара на офицера:
- Как не те е срам да се подиграваш на болния човек. Тук и малките деца знаят, че не трябва да се присмиват на недъгави хора. А уж идвате от Европа!
Така благодарение на това, че знаел какво значи думата „швайн", Петров успял да прогони натрапника, който можел да провали неговите твърдения.
Започнало да вали, мъглата ставала все по-плътна и всички се върнали назад.
Когато комисията отишла в Горското, намалила плана на 800 кубика. Нахокали обаче Любен и му рекли, че следващия път ще го уволнят, ако им направи пак този „цирк".
- Въпреки всичко от нашето стопанство за Германия не отиде нито един кубик дървесина. Нито ме разстреляха, нито ме уволниха. Този бук, дето го видяхме с комисията, не го отсекоха нито капиталистите, нито фашистите. Отсякоха го комунистите и го прекараха през града на манифестацията, вече на 9 септември. От едната страна на трупа бяха написали лозунг: „С БКП - напред". От другата бяха закачили лозунг „Да живее 9 септември".
- А ти все пак защо отказа да дадеш трупи на германците? Защото обичаше руснаците? - попитах инж. Петров.
- Нито съм мразел, нито съм обичал ни тия, ни ония - ми каза. - Бях възпитан да обичам гората. Затова винаги реагирах при възлаганите ми планове по дърводобива. Смятам, че много бързо изсякохме зрелите насаждения. Едрата дървесина се изчерпва, а тя ще ни трябва и след години. От тези ми разговори с лесовъда Петров са изминали повече от 30 години и все повече се убеждавам, че той имаше право.

Инж. Георги ГЕОРГИЕВ

Опазването на горите от пожари през 2010 г.

(Продължение от стр. 11)

Действията на горското ведомство, пожарните служби, собствениците на гори и всички организации, имащи отношение към защитата на горите от пожари, през последните десет години спомогнаха за подобряване на защитата на горите от пожари, но те са само основата за едно бъдещо надграждане и създаване на единна система за превенция, контрол и гасене на горските пожари. Горите на страната са национално богатство с множество собственици и отговорностите по тяхното опазване не могат да бъдат съсредоточени само в ръцете на едно ведомство или организация. В различни закони са заложени задължения на редица организации и органи на местната власт, които трудно се координират помежду си и не винаги осъществяват нужното взаимодействие за превантивни или гасителни действия. Ще бъдат необходими и усилията, и подкрепата на цялото общество за формиране на обществена нагласа за предотвратяване и недопускане на пожари в горските територии. Положителен пример дават взаимоотношенията между Изпълнителната агенция по горите и Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението". През 2010 г. бе подписано споразумение за сътрудничество между ИАГ и Националния институт по метеорология и хидрология към БАН, в резултат на което вече се разработват и предоставят специфични прогнози и сигнали за топлинни аномалии на територията на страната. Важно за нас е и сътрудничеството с Центъра за аерокосмическо наблюдение към ГД „ПБЗН" - МВР.
Важен елемент трябва да стане и осмислянето на факта, че в силно засегнатите от горски пожари страни се признава, че наложеният към момента модел на финансиране на дейностите по опазване на горите от пожари в повечето от тях е бил погрешен. Влагането на финансови средства предимно в сили и средства за потушаване на пожарите не дава очакваните резултати (в Испания, Италия, Гърция, САЩ сега над 80 % от средствата се изразходват за гасене на възникналите през годината горски пожари и за авиотехника и под 20 % за превенция и лесовъдски мероприятия). При безспорната нужда от сериозни инвестиции и в нашата страна е необходимо средствата за превенция да бъдат поне равни на тези, които ще се влагат в техника и средства за гасене.
Друг елемент, който заслужава проучване и експериментиране и в нашата страна, е въведената вече в почти всички страни на ЕС от Средиземноморския басейн практика за ползване на т.нар. предписани пожари в горските територии. Чрез тях се извършва умишлено предизвикване на низови пожари в устойчиви насаждения, при което се изгаря натрупаният горивен материал. Така рискът от възникване на върхови пожари впоследствие се намалява значително. Осъзнаването на факта, че огънят може да бъде не само враг, но и приятел на гората, е необходимо да започва още от обучението на бъдещите лесовъди. Разбира се, ще бъде необходимо да се преодолеят остарелите схващания на голяма част от неправителствените организации в страната, които са против ползването на огъня под всякакъв предлог сред природата и в земеделието.
По отношение на уязвимостта на горските екосистеми към горските пожари в условията на глобалното затопляне и засушаване трябва да се очаква повишаване на пожарната опасност в горските екосистеми. Противопожарните мероприятия в горите и управлението на горските пожари трябва да се проектират и да се осъществяват по подобие на дейностите в страните от Средиземноморието (Гърция, Франция, Испания, Португалия и др.), където цялата или преобладаващата част от територията е определена като силно застрашена от пожари.

Гост на редакцията

Жени Божилова:

„Какъв е този човек, какъв е този дух!“ - постоянно ни идваше наум това възклицание, докато разговаряхме с тази усмихната жена. На 82 години, преживяла клинична смърт, загубила съпруга и безкрайно много други скъпи неща в живота, сама, но не самотна, на бюрото ѝ са сложени коректури на поредния превод, който редактира, подредила виртуозно масата за чай и готова за въпросите... Такава ни посрещна тя в навечерието на новата година - Жени Божилова, преводач, с която четяща България безспорно се гордее, съпругата на Николай Хайтов, пред когото пък четяща и родолюбива България се прекланя.

Имала съм да превеждам това,

Жени Божилова превежда почти 60 години, дължим ѝ нашето запознаване с едни от най-добрите образци на английска и американска литература - Джейн Остин, Чарлз Дикенс, Шарлот Бронте. Малко по-възрастните помнят от 70-те години на миналия век литературната „бомба“ на Робърт Грейвз - „Аз, Клавдий“, а после и „Божественият Клавдий“. Рей Бредбъри със своите шедьоври „Вино от глухарчета“ и „Смъртта е занимание самотно“ също пристигна в нашите домове чрез превода на Жени Божилова, както и есетата на Вирджиния Улф в сборника „Смъртта на еднодневката“. Самата преводачка вече не брои преведените от нея произведения, но услужливата „Уикипедия“ посочва, че са повече от 60. Във всички тях блести талантът на преводача от висока класа. Съвсем доскоро излизаше и великолепното българско списание „Съвременник“, в което Жени Божилова е редактор, и, както изглежда, трябва да стане свидетел на неговата скоропостижна кончина.

- Г-жо Божилова, може ли да се върнете 60 години назад и да ни кажете как започнахте?

- Завърших английска филология в Софийския университет през 1951 г. и въпреки че влязохме 100 души, завършихме десетина. Имахме великолепни и много взискателни преподаватели. По онова време имаше все още такива личности като проф. Марко Минков например, истински европейски професори, които направиха от нас добри познавачи на английски език и литература. И тъй като в тези години почти нямаше хора с английски, бяхме търсен випуск. Въпреки моя „отвратителен“ произход (баща ми беше национализиран индустриалец), постъпих във външнотърговското предприятие „Деспред“, където бях само 50 дена. Намерих си работа в Съюза на киноделците, който тогава се създаде, и пет години завеждах т.нар. културно-масова дейност и външния отдел на този съюз. После бях изхвърлена като мръсно коте и когато се опитвах да намеря работа, разбрах, че преди мен навсякъде е вървяло моето досие, където пишело буквално: „По всяка вероятност е агент на чуждо разузнаване“.

През 1957 г. научих от журналиста Теньо Стоянов, че се прави един нов вестник - „Народна култура“, редакционният състав е набран, но търсят машинописка. Отидох и ме взеха на тази - тогава разбрах за първи път - тежка длъжност. След три месеца обаче вече бях в редакционния колектив. Там бе и Николай Хайтов.

- Мине, не мине време и се намират „тълкуватели“ на запознанството Ви с Николай Хайтов. А как всъщност се роди Вашата любов?

- От приятелството. Николай вече беше напуснал семейството си и водеше дела по развода, а и моят брак с човека, за когото се омъжих с голяма любов на 19 години, бе приключил. Често седяхме и си споделяхме нашите огорчения. Аз много го съжалявах, защото той имаше патологично чувство за отговорност и страшно страдаше, че трябва да се махне от децата заради семейните проблеми. Тази раздяла бе го съсипала, бе нарушила силно душевното му равновесие. Оженихме се през 1961, след няколко години приятелство. И това е истината за началото на нашия 44-годишен брак.

- Кога преведохте първата си книга?

- След като задавате въпроса в такава последователност с предишния, трябва да ви кажа, че тези две събития в моя живот наистина са някак свързани. Докато работех във в. „Народна култура“ и с Николай бяхме в приятелски отношения, а и през ум не ни е минавало, че някога ще се женим, в издателство „Народна младеж“ бе обявен конкурс за преводачи от английски. Аз се явих и след известно време, когато видях резултатите, щях да припадна. Моето име бе на първо място, а на второто беше Петко Бочаров. Отидох при редактора на преводната редакция на издателството Пенка Касабова, сестрата на Гео Милев, и бях поканена да заема редакторско място. Трябваше да дам отговор на другия ден. Вечерта се обади сестра ми, която живееше и работеше в Петрич, и ми каза: „В никакъв случай не приемай новата работа! Ванга така каза“.

- Ванга? Вие познавахте ли се?

- Ние се сприятелихме впоследствие с Ванга, а тогава моята сестра си другаруваше с нея. Не, няма да приемаш, настояваше сестра ми, колкото и да е по-хубава и по-добре платена предложената ти длъжност.

Бях смаяна, но отказах да заема редакторското място, което бях спечелила с конкурс. Тогава Пенка Касабова ми даде книга за превод и това беше „Бялата ръкавица“ на Майн Рид. После разбрах, че по този начин Ванга е „наредила“ да остана в „Народна култура“, за да не пропусна любовта на живота си и да се съберем с Николай.

- Вие станахте едно от най-търсените имена за преводи от английски. Откъснете малко

щастието което ми донася

как става добър превод?
- Двадесет години бях в издателство „Народна култура“, което бе една огромна фабрика за книги, а английските бяха най-много. Там като редактори работеха едни от най-добрите преводачи. Това бе една школа, една марка, по която хората се ориентираха за истинската литература. Там получих и огромен редакторски опит. Имала съм щастието да взимам за превод това, което ми донася. Когато превеждаш книгата на добър автор, ти разбираш характера му, все едно му ставаш братовчед, трябва да усетиш и героите. Ако не успееш, може би технически ще преведеш блестящо, но духът на оригинала просто няма да отиде в превода. След 10 ноември имаше чудовищни преводи, буквализми! Но напоследък се появяват и добри преводачи.

- А как работихте с Николай Хайтов?
- Бях строг редактор. Всичките му книги, текстовете, сценариите редактирах с ... викове. Не забравяйте, че ние сме били колеги и затова спорехме по текстовете. Никога не сме се карали, дори не говорехме много по битовите ни проблеми. А имахме и такива. Освен това отгледахме и изучихме и трите деца на Николай.
В работата си той беше много дисциплиниран. От 1954 г. си водеше дневник всеки ден. Никога не подхождаше към каквато и да е тема лекомислено, без да проучи нещата. За „Бодливата роза“ - една от първите ни екологични книги, съм му превеждала много текстове, защото искаше да е наясно със съвременните тенденции в екологията.

- Мисля, че никой не е забравил и днес киносериала „Капитан Петко войвода“. Бихте ли искали сега да се снима филм по Хайтовото творчество?
- Към мен се обърна българската режисьорка от по-младото поколение Зорница София и сподели своето намерение да направи филм по исторически очерк на Хайтов за Румена войвода. Пожелавам ѝ успех.

- Беше ли съгласен да се направи римейкът на филма „Козият рог“?
- Не беше много съгласен, но когато Николай Волев го придума, Николай написа сценарий, в който имаше много интересна гледна точка към сюжета - беше засилил и извел на първо място ролята на бащата. Но, осигурил си сценария от автора, режисьорът не погледна към него. В резултат - един посредствен филм.

- Какъв човек беше Николай Хайтов?
- Той беше необикновен, изключителен човек. Неговата изключителност е в това, че след като стана известен, не се възгордя, не се самозабрави, не се промени - в хубавия смисъл на думата. Николай бе човек с дарба, дадена му от Господ, с енергия, вложена в неговия ум и тяло. Защото начинът, по който той се измъква сам - от бедното семейство в планинско селце, от тежката чирашка работа през ученето и постоянното усъвършенстване - е белязан с някакъв заряд. С енергия, вътре в него, която го е подтиквала напред, без сам да осъзнава дори. И този подтик е бил заложен в него само свише. Като на Джек Лондон е животът му. Той е описан в книгата „През сито и решето“, която Николай Хайтов подготвя 20 години.

- Вие живеете втори живот?
- Изглежда, имам дефектен характер - не избухвам, преглъщам, усмихвам се и не „изпускам пара“. Вторият ми инфаркт се случи, когато свърших превода на „Вино от глухарчета“ на Рей Бредбъри. Доста тежка работа беше и накрая бях толкова щастлива и превъзбудена, че се озовах в болницата. Когато за трети път получих инфаркт и за трети път ми направиха коронарография, за да отворят поне един запушен съд, изпаднах в клинична смърт. И трябва да ви кажа, че смъртта е не страшна, а страшно приятна. Претърпяла съм две сърдечни и три безкръвни операции. Вижте какъв глас имам - променен от 15-те денонощия на командно дишане. В това време Николай, вече сериозно болен, бе забранил на всички да ми кажат за болестта му. Аз, неговата съпруга, живеех с мисълта, че има тежка анемия. Но лекарите върнаха мен на тази земя, а той си отиде.

- С какво се занимавате сега?
- С това, което умея най-добре и което правя вече 55 години - редактирам. Не се интересувам от политиката, а само я наблюдавам. Книгите за мен са като машина на времето и седна ли с някоя книга, излизам от това отвратително всекидневие. Вълнувам се и от съдбата на списанието, в което бях редактор през последните години - „Съвременник“, защото издателят има намерение да го закрие.

- Как бихте нарекли времето, в което живеем?
- Много грозно. Време, в което въздухът е гъст от омраза, завист и мързел. Опростачено време. Вижте поведението и езика на хората - ужасни са. Наскоро беше - карам кола и когато помолих един шофьор да не изхвърля фасовете си през прозореца на луксозната си кола, той ме напсува на майка.

- А какво Ви носи радост?
- Моите племенници, децата на покойната ми сестра - Елена, лекар онколог, която е на горния етаж на кооперацията, и нейните деца, както и брат ѝ - Александър, който живее и работи в Мюнхен. Аз да ги бях раждала, сигурно нямаше така добре да се грижат за мен. Много ги обичам, те са моята радост в тази всеобща тъга и покруса.

- Какво бихте пожелали на хората, които работят за горите?
- Да се спре, и то с държавна воля, урбулешкото, безконтролното изсичане на горите и да се залесява повече.

Интервю на Светлана БЪНЗАРОВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Изложби

Дунавът бе замалко в София

Великолепен, свеж, благороден и майсторски бе полъхът на трансграничната река Дунав, който се разплискваше от 11 до 28 януари в галерията „Алма матер“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Фотоизложбата „Дунав идва в София“ бе организирана от Международната природозащитна организация WWF и нейната Дунавско-Карпатска програма и представи 39 снимки от долното течение на великата река. Техни автори са шестима майстори фотографи от България - Александър Иванов и Иво Зафиров, Румъния - Даниел Петреску и Себастиан Бугариу, Австрия - Антон Форауер, и Франция - Мишел Гюнтер. Фотографите са утвърдени майстори на дива природа и от години снимат места по цял свят, където WWF работи. Александър Иванов сме запомнили и с невероятната му изложба „България отвисоко“.

Всяка от снимките бе белязана с неповторимия авторски прочит на живота на реката и на хората, които от памти века населяват нейните брегове. Освен фотосите на изложбата бяха показани характерни предмети, използвани в бита на българите от Дунавския регион. За да представи традиционна практика на плетене на мрежи за риболов, от с. Долни Вадин бе дошъл Иван Спасов, потомствен рибар и кмет на селото. Много интересни неща за традиционните занаяти научиха посетителите и от Анелия Спасова, която е секретар на Народното читалище „Съзнание - 1927 г.“.

Иво Зафиров - Кадроглави пеликани

Александър Иванов - Опашката на о. Персин

Даниел Петреску - Най-младата земя

Даниел Петреску - Лятното косене на тръстика

Иван Спасов, кмет на с. Долни Вадин, показва как се плетат рибарски мрежи

Мишел Гюнтер - Птичият остров

Wood-Mizer пуска на пазара нов промишлен банциг WM 3500

От момента на конструирането и пускането на пазара на хоризонталния банциг WM 3000 (предишното название LT 300) през 2003 г. мнозина дървопреработватели от Европа са оценили високо неговите качества като бързина, производителност, надеждност, комфортност в работата и качество на разбичване. В Латвия например WM 3000 е станал толкова популярен, че днес тази страна е на първо място в света по брой на банцизите от този модел на глава от населението. Дървопреработването в Латвия е един от малкото отрасли, който и по време на кризата продължава успешно да се развива, запазва броя на заетите работници и да генерира приходи за предприемачите в този бизнес. Основната заслуга за това е надеждната, гъвкава и високо рентабилна технология за разбичване на дървесина с помощта на тънки и тесни ленти - технологията на Wood-Mizer.

Сега икономиката се съвзема след спада и фирмата Wood-Mizer пуска на пазара новия усъвършенстван промишлен модел WM 3500. Основната цел е постигане на още по-голяма производителност и бързо възвръщане на инвестицията.

Иновационната конструкция на банцига

Отличителен белег на хоризонталния банциг WM 3500 е качественото изменение на конструкцията, целящо подобряване на функционалните му възможности.

Преди всичко увеличената широчина на главата позволява разбичване на по-широки дъски от трупи с диаметър до 1000 мм (при предходния модел максималният диаметър на трупите е 910 мм). Поради по-голямата глава и лентата при модела WM 3500 е по-дълга. Напълно е преосмислена и подобрена функцията на хидравликата за манипулиране на трупите. WM 3500 е снабден с два верижни обръщача и три насрещни опори („по-малкият му брат“ WM 3000 има само един обръщач и две опори). Новата хидравлика работи 20-40 % по-бързо поради по-мощната помпа и двигател.

Съществена новост е и управлението на хидравликата: тя може да работи в два режима - „бавно“ и „бързо“, като превключването се извършва от оператора с помощта на педал. Когато се изисква висока точност на позициониране на трупа, операторът превключва на режим „бавно“, а в случаите, когато това не е толкова важно - се работи в „бързия“ режим.

Машината е снабдена с допълнителна функция „автопилот“, която автоматично регулира скоростта на подаване при рязане, като я поддържа максимална при даден тип дървесина при запазване на високо качество на фасонираните материали.

Главният електродвигател е с мощност 22 кВт, а общо инсталираната мощност на целия банциг е 40 кВт.

Пантограф и транспортна лента

По нов начин е решена връзката между главата на машината и пулта за управление. Докато при WM 3000 кабелите минават в гъвкав кабеловод, то новият модел WM 3500 може да бъде доставен с пантограф. Това устройство позволява да се изнесат всички кабели над машините, което ги предпазва от въздействието на стърготини и парчета кора и дървесина и повреди. В същото време те са удобни за обслужване поради лесния достъп. В случай че машината е снабдена с пантографа, се изисква малко по-високо и по-широко пространство за монтиране.

С модела WM 3500 се предлага и пълна околобанцигова механизация. Трупите се подават към машината от напречен транспортьор с разделител, позволяващ подаването им един по един. Готовите разбичени материали постъпват върху надлъжен транспортьор с гумена лента. От там отиват към сортиращ напречен транспортьор, който ги насочва към зона за подреждане или към машини за последваща допълнителна обработка.

Всички функции на електрическите и хидравличните агрегати се контролират от един оператор, който се намира на пулта за управление. По този начин новият промишлен модел WM 3500 на Wood-Mizer осигурява една висока производителност, немислима по-рано за теснолентовите машини.

Опит от работата на модела WM 3500 в Полша

Първите работещи в практиката банцизи от този модел в Полша са закупени от големи частни дървопреработвателни фирми, като например TARTAK OLCZUK. Тази фирма работи с машини на Wood-Mizer още от 1991 г. и има голям опит например при експлоатацията на най-популярния модел LT 40. През пролетта на 2010 г. фирмата е една от първите, които закупуват модела WM 3500 с напречен транспорьор за трупи и надлъжен транспортьор за разбичените материали, а също така и с промишленото заточващо устройство за ленти. Оборудването е монтирано от специалисти на Wood-Mizer, които обикновено провеждат и обучение на операторите на TARTAK OLCZUK.

В предприятието работи и голям банциг, немско производство, на който се преработват трупи с диаметър до 50 сантиметра. Когато в предприятието постъпи суровина с метални включения, най-често осколки от времето на войната, икономически е по-изгодно тя да се разбичва с банцизите на Wood-Mizer, чиито ленти са 10 пъти по-евтини от тези на немската машина.

На машината модел WM 3500 в полската фирма се разбичва дървесина от бор, смърч, ясен и дъб - около 20 куб. м за смяна. Това напълно отговаря на техните изисквания и очаквания и отзивите за закупеното ново оборудване на Wood-Mizer са изключително положителни.

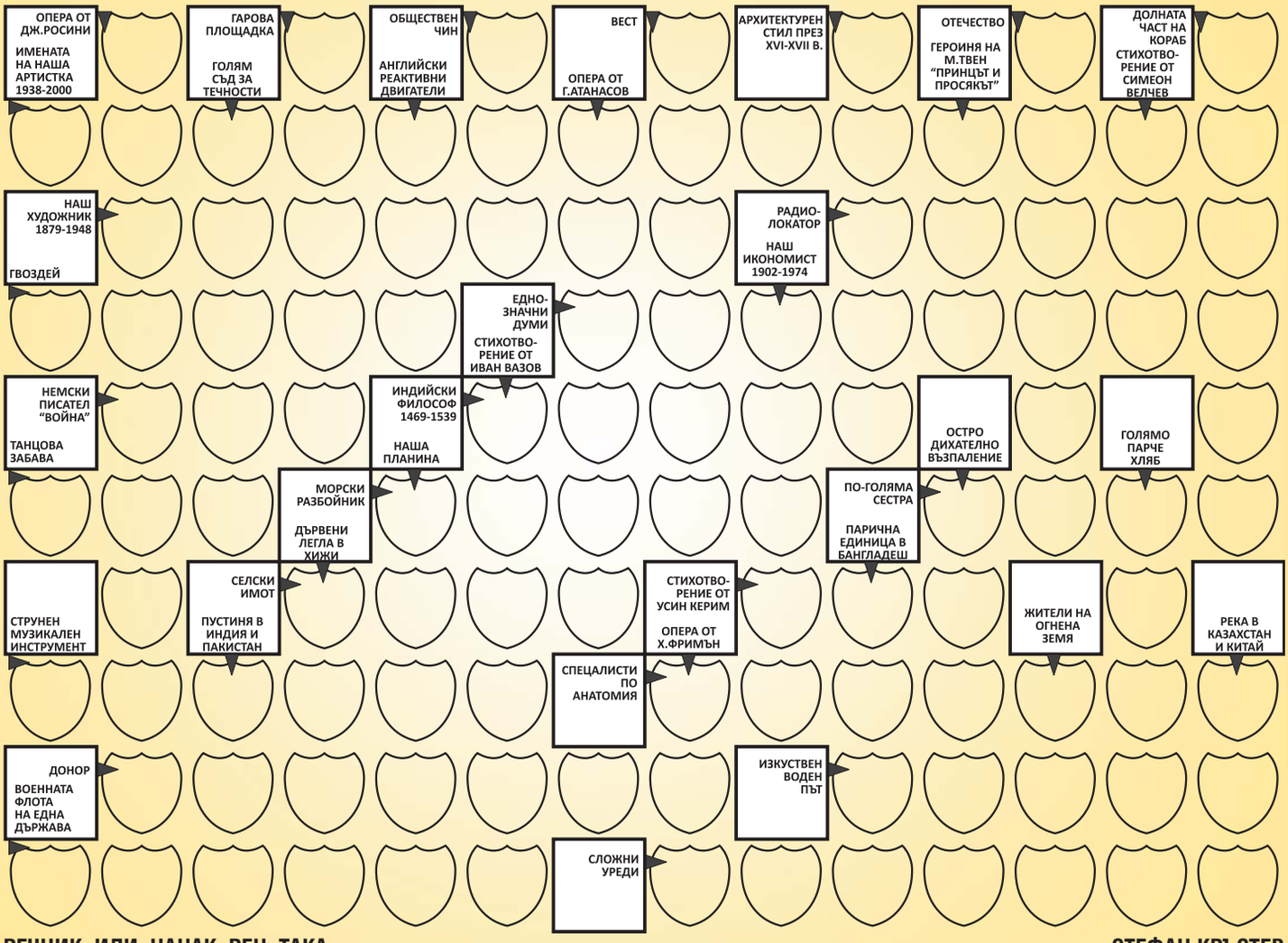

РЕЧНИК: ИЛИ, НАНАК, РЕН, ТАКА.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 1/2011:

ВОДОРАВНО: „Осъдени на любов“. Агилера (Кристина). АРОМА. Орловка. Ада. БТ. Оми. „Нана“. Туя. Дом. Раиса. АРД. Мерак. Трапист. Зара. Ами. КРОМА. Нина Николина. За. АСТРА. Илина.

ОТВЕСНО: Асар. „Омана“. Ъгломери. Идиом. Рана. Елвира. Ас. Шнек. Акант. Ирани (Ардешир). Мир. Ана. АСТИКА. „Анар“. Елада. Акли. ЮРА. Април. Або. Триони. Омбудсман. Сватя. ТА.

Саморасляци

В селото на стария горски бай Нено Балканджията пристигнала група на „Зоомилосърдие“ за кастриране на бездомните кучета. Събрали се селяните на площада. Хората от групата обясняват как ще хванат кучетата, как ще ги кастрират, после пак ще ги пуснат.
- Докторке - обърнал се бай Нено към ветеринарката, - предлагам да не ги кастрирате, а да им извадите зъбите.
- Защо, бай Нено?
- Защото те няма да правят секс с нас, а ще ни хапят.

***

Самоукият селски художник, който изографисвал икони, предложил на бай Нено да го нарисува заедно с Неновица. Бай Нено се замислил - не са светци с булката, но да речем като Адам и Ева би било добре.
- А как да бъдете - зарадвал се художникът - преди или след грехопадението?
- Най-добре по време на грехопадението - отсякъл старият горски.

***

Бай Нено решил да купи на жена си парфюм.
- Колко струва този - попитал той продавачката.
- 50 лева.
- Ужас! А този до него?
- Два ужаса!

***

Внукът на стария горски обяснявал на приятелите си:
- По-голям авторитет от черния колан на дядо ми няма!
- По карате?
- По задника ми!

TECHNOMEBEL

ТЕХНОМебел

22-26.03.

МАТЕРИАЛИ, МАШИНИ
И ОБОРУДВАНЕ ЗА
ДЪРВООБРАБОТВАЩАТА
И МЕБЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ

Интер Експо Център • IEC

За безплатно посещение - регистрирайте се на: www.technomebel.bg

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg